Anul II. No. 18.

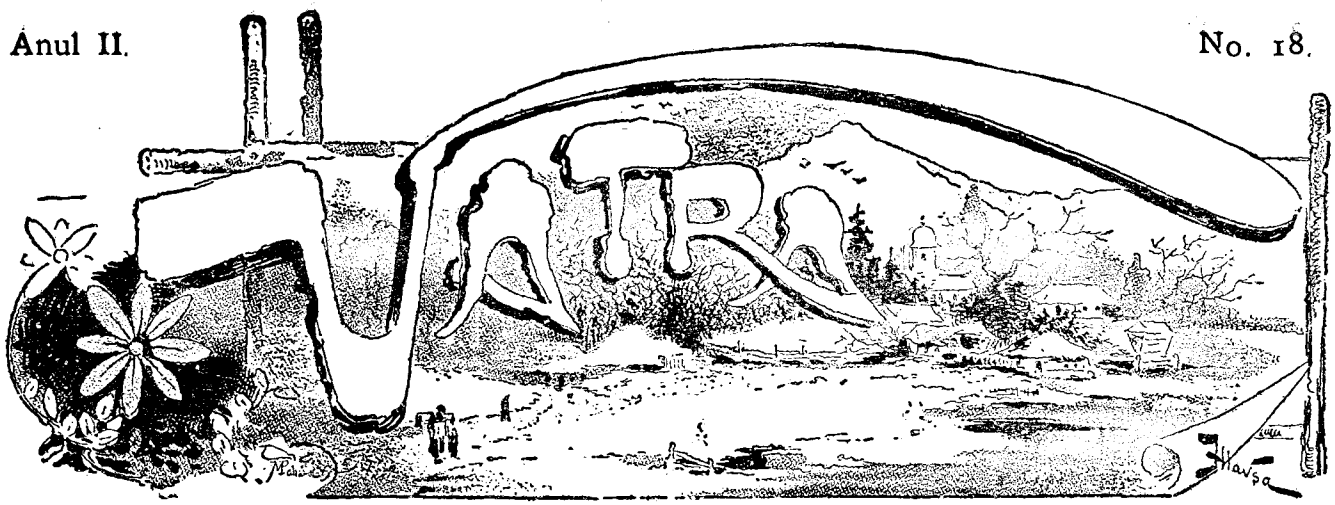

FOAIE ILUSTRATĂ PENTRU FAMILIE
APARE DE DOUĂ ORI PE LUNA

FATA MAMII

Cânta cu glas de-abia involt
O doină ce-aŭ adus-o 'n sat
Flăcăĭ de peste Olt.
Spunea cum geme 'n vînt pădurea;
Spunea de-un trandafir brumat,
In doina eĭ; de-un ulm rotat
Şi de-o iubire cu păcat
Sosită de pe-aiurea.

Cosea pe prag. Dar nu ştiŭ cum
Azĭ prea se tot uitaŭ la ea
Creştiniĭ de pe drum —
In prag era şi prea lumină.
A 'ntrat în casă. N'ajungea
Lumină 'n geam, şi nu vedea;
S'a dus sub nuc, dar îĭ părea
Pustiŭ azĭ prin grădină.

Şi ĭar pe prag. Maĭ pe 'noptat
A mers s'aţîţe 'n vatră foc,
Să facă de mâncat.
Sosise tată-sĕŭ din luncă
Şi mamă-sa din iarmaroc —
Ca un copil gonit din joc,
Ea tot umbla din loc în loc
Şi-a greŭ, ca de poruncă.

«Ţĭ-e, fată, rĕŭ, de nu cinezĭ?»
— «Mi-e rĕŭ» Şi-apoĭ eşi curînd,
«Mi-e rĕŭ... aşa cum vezĭ!»
Iar tată-sĕŭ, ca şi-altă dată,
N'a dat acestor vorbe rînd,
Dar bĭata mamă 'nţelegênd
A stat ce-a stat, şi-ĭ dete 'n gând
Să iasă după fată.

Bărbatul, singur în bordeĭ,
S'a pomenit aşa ca 'mpins
Cu gândul la femeĭ.
Şi se ciudea ce-ĭ asta iară?
Şi dup'o vreme l'a cuprins
Neastîmpărul cu dinadins:
Nebune sînt? Orĭ, ce le-a prins
De staŭ aşa pe-afară?

Isbindu-şĭ pânea 'nviforat,
Bătu năvalnic din picior
Şi 'n sîrg el a plecat.
S'a poticnit de-un lemn în tindă
Şi-şĭ maĭ făcu mânieĭ zor.
Eĭ, unde sînt? De joc li-e dor?
Pe unde-or fi, de maica lor,
Ce horă aŭ să 'ntindă!

Dar când ajunse la prilaz.
A stat năuc, şi-un sloiŭ părea
Că-ĭ trece peste-obraz.
Vedea'n năprasnica-ĭ mirare
Cum una pe-alta se ţinea
In braţe strîns, şi nu-ĭ venea
Răsufletul, că le-auzea
Plângênd ca la 'ngropare!

G. Coşbuc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NOTE DE CĂLĂTORIE

(URMARE)

Plecĭ pe *riva degli Schiavoni* şi apucĭ una din stradele tot-d'a-una umbrite, ce se revarsă într'însa.

De-amîndouĕ părţile case foarte înnalte, ermetic oblonite, unde şed maĭ mult străinĭ, carĭ se întorc seara. Stradela dă într'o piaţă de 20 de paşĭ încunjur, în mijloc cu o frumoasă fântână veche. Un colac de piatră sculptată, de-asupra căreia stă un capac de bronz. Apa curge la mişcarea unuĭ mâner de fier, care sună toată ziua în mâna copiilor cu ochiĭ negri, *zitellelor* scărmănate, care poartă, cu o euritmie antică, de-asupra capuluĭ saŭ în mânĭ, căldăruşele de aramă strălucitoare. Piaţa e un *campiello*, unde la nevoe se pun cămăşile cartieruluĭ la uscat, unde, de obiceiŭ, copiiĭ vecinilor se joacă şi se ceartă. Păreţiĭ înverziţĭ aĭ caselor din prejur răsună toată ziua de clămpăneala papucilor de lemn, de chiote ascuţite, de rîsurĭ limpezĭ şi de certe, care ar înfiora pe demoniĭ din iad.

Aceasta ziua. Am uitat să vĕ spun că numele pieţiĭ e *Campiello del Vin* La căderea seriĭ, umedele crişme de supt case se umplu de marinarĭ cu gîturile goale, de facchinĭ flămânzĭ şi de gondolierĭ fără lucru, de vagabonzĭ, carĭ nu-şĭ aduc aminte de când n'aŭ pus mâna pe o vîslă, de când n'aŭ înghiţit o bucată de carne. Mesele sînt soioase, fără coloare; lămpile fumegă: un miros de vin înăcrit, de sudoare, de peşte fript în oloiŭ se răspândeşte până în piaţă. Toţĭ câţĭ intră sînt prietenĭ, cel ce are şi cel ce n'are: viaţa italiană nu desparte chinezeşte clasele. Agentul vamal, *guardia daziale*, cu galoanele galbene, bea alăturĭ cu contrabandistul, pe care va trebui să-l prindă mâne. Tot-d'a-una se găseşte cineva care cântă: adesea din gură, într'o ţară unde *vocile* se află şi printre hamalĭ; alte-orĭ din instrumentul naţional, armoniul, saŭ din vre-o *occarină* cu sunetul înnăduşit. Şi ce maĭ bătăĭ homerice se daŭ după miezul nopţiĭ, une-orĭ cu lux de *coltellate*, într'o ţară unde sângele e iute, viaţa fără preţ şi principalul: plăcerea şi zgomotul.

Dacă sunĭ acuma la una din uşile ce daŭ în spre piaţă, dacă tragĭ în spre tine mânerul de metal uzat de maĭ multe generaţiĭ de locatarĭ, signora Bruna se va ivi neapĕrat la una din fereştile ce, foarte sus, împodobesc zidul vechiŭ al caseĭ şi va spune reglementarul «Chi è». O umbră de femeie: gârbovă, cu faţa boţită, pĕrul alb ridicat spre creştet şi nişte ochĭ agerĭ, de o şiretenie minunată. Uşa se deschide de sus şi o pocnitură anunţă celuĭ ce aşteaptă, că operaţia e îndeplinită. Intri: o scară nesfîrşită, întunecoasă şi îngustă.

In întunecimile de jos se deosebeşte slab ceva care pare, şi este, o fîntînă şi multe alte lucrurĭ al căror rost nu l-am aflat nicĭ odată. De-asupra odăile sînt grupate ca nişte chiliĭ în jurul saleĭ din mijloc, care n'are fereştĭ la stradă şi e tot-d'a-una întunecată. Aicĭ, ca în atriul celor vechĭ, se adună însă toţĭ locatariĭ caseĭ. Distincţiile de rang nu există. *Signora* face cafea, o locatară coasă, o ordonanţă de marină fără treabă gustă plăcerea de a sta răzimat de uşă. Une orĭ se cântă din piano, din gură. Se doarme mult, căcĭ sîntem în Iunie şi odăile cu obloanele închise sfătuesc spre lene şi odihnă. Stradele sînt maĭ mult goale, numaĭ curieriĭ negri şi piperniciţĭ mişcă, mergênd cu o grabă relativă, picioarele, mânile lăsate în voie, capul greŭ de căldură şi somn. Cineva a sunat la uşă: e jurnalul, jurnalul *meŭ*, cu plăcerea zilnică pe care o aduce celuĭ înstreinat povestea rĕŭ stilizată a mizeriilor naţionale. *Signora* coboară pe fereastră panerul corespondenţiĭ, care se ridică, aducênd mult aşteptatul petec de hîrtie.

Se face seară. *Serva* signoreĭ pregăteşte o masă italiană, repede pusă la cale. Locatariĭ încep ziua, se coboară în stradele, unde lumea se înghesueşte.

In aer e o relativă rĕcoare. Se aprind în îngusta şuviţă pietruită ce ne desparte de casa vecină fînarele fixate în ziduri. Obloanele sînt pretutindenĭ date la o parte şi fie-care expune pentru vecinĭ viaţa sa de vară, cina frugală, grămădirea capetelor familiiĭ în jurul meseĭ pe care fumegă supa cu macaroane de un metru.

Acuma e cu totul noapte. Trebuĭe să fie stele şi lună plină, căcĭ aierul e foarte luminos, dar, ca să te încredinţezĭ, trebuĭe să mergĭ pe piaţă. Aicĭ privirea ce se ridică în sus, e oprită de păreţiĭ caseĭ vecine, — aşa de vecine!

Un sunet de o monotonie obositoare: infanteriştiĭ de la casarma S. Zaccaria învaţă începutul marşuluĭ, numaĭ începutul. Marşul are un ritm pripit, gâfâitor, care devine cu neputinţă de suferit când îl audĭ o vară întreagă. Marile mase de piatră ale palatelor fac să rĕsune maĭ ascuţit trîmbiţele.

La casarmă sună stingerea focurilor, şi atuncĭ se aude, îmblândită de dapărtare, bucata de operă pe care o cântă *banda* pe piazza San Marco, unde e acuma Veneţia întreagă. Apoĭ prin această pânză de armonie se aud armoniile, ţipete, rîsete, certe de femeĭ furioase, miorlăiturĭ de pisicĭ flămânde, care es, cu spinarea prudent rotunzită, dintre gratiile de fier colbăite ale pivniţilor.

Apoĭ către mĭedul nopţiĭ serenadele. *Signora* e de părere că musicanţiĭ trebuĭe udaţĭ cu apă.

* * *

Flotila englesă vine la Veneţia. La Palermo a fost primită cu o strălucire deosebită, şi aicĭ se svonesc lucrurĭ foarte marĭ, serenade plutitoare, iluminarea pieţiĭ, banchete la prefectură.

O admirabilă dimineaţă de Iunie: tot aerul pare o lumină Laguna e albastră ca un lac din pădure. Pe cheiurĭ, pe strade, lumea gătită aşteaptă. Fete cu şalul negru obişnuit, lăsându-se în triunghiŭ pe spate; foarte multe

uniforme, toţĭ Engleziĭ din oraş; în frunte *facchiniĭ*, carĭ aşteaptă de la oaspeţĭ bacşişurĭ grase.

O detunătură din spre Malamocco, apoĭ o alta, a treia, după care un nouraş alb se ridică de-asupra grădiniĭ publice. O corabie vine înainte, o chiurasată enormă, purtând sus pe catarg, pe lângă steagul naţional, pe acel al amiraluluĭ. Botul ascuţit taĭe cu măreaţă linişte apa fără valurĭ a laguneĭ: alămurile sticlesc la soare. La oare-care distanţă vine a doua corabie, apoĭ a treia. Vasele italiene cu catargurile pline de steguleţe salută, avênd tot echipagiul pe punte.

Se desface o luntre de pe corabia amirală, pe care o iaŭ drept ţintă gondolele curioşilor şi maĭ ales cele libere. Lumea aşteaptă pe cheiŭ, într'o necontenită foşnire de evantaliĭ.

In luntre sînt câţĭva ofiţerĭ îmbrăcaţĭ civil şi un singur marinar în uniformă, care duce corespondenţa şi actele de sănătate. La debarcare, e o îngrămădire, un freamăt, un sgomot de glasurĭ... Din mulţimea care se striveşte apare în sfîrşit curierul: un băiat blond, roşu, cu picioarele lungĭ, care merge colosal de iute, cu şapcalată aşezată pe-o ureche şi ghiozdanul de piele la şold. Dupĕ dînsul, facchiniĭ, soldaţĭ, fete cu şalurĭ lungĭ, copiĭ, carĭ sar într'un picior. In ochiĭ curioşĭ carĭ urmăresc pe Englez prînzĭ un fel de dorinţă de a pipăi pe străin pentru a-l cunoaşte maĭ bine.

Sara e nouroasă. Pe marele fond negru ca cerneala al laguniĭ se desfac corăbiile luminoase. Vasul amiraluluĭ îşĭ zugrăveşte în noapte întreg scheletul scânteietor. O navă italiană poartă un briŭ de fînare marĭ, cu colorile naţionale. Din când în când focurĭ bengale fac să rĕsară din întunerec turnul de la San Giorgio, cupola S. Mariiĭ della Salute, într'o aureolă roşie.

Piaţa e splendid luminată; turnul S. Marc, faţada baziliceĭ, se desfac în cele maĭ micĭ amĕnunte. Fereştile procuraţiilor scînteie ca pentru un bal strălucit. Muzica militară cântă şi e foarte multă lume, între care câţĭva voinicĭ marinarĭ englejĭ. Se aşteaptă *serenada*, al căruĭ program se vinde.

Se opresc în sfîrşit câteva luntri, care încarcă un fel de parĭ lungĭ. La fie-care mişcare în întunerecul apeĭ, lumea se grămădeşte nerăbdătoare. E acuma... Nu,—iarăşĭ o luntre cu parĭ, nimic. Apa e neagră ca iadul; luminile se sting pe catargurĭ; numaĭ pe marginile vasuluĭ amiral a maĭ rĕmas un briŭ de lumină, care se ştirbeşte şi el pe încetul. Marinariĭ englejĭ s'aŭ dus. Gardiştiĭ nu ştiŭ nimic: «trebuie să înceapă îndată». Sînt 11 ceasurĭ, şi marea trimete un vîntişor rece, care te taie la oase. Lumea aşteaptă, cu programul în mână.

Şi fireşte că n'a maĭ fost nicĭ o serenadă, dar acest popor se distrează şi aşteptând. Piaţa era foarte luminoasă şi muzica militară cânta bine.

(Va urma) NECULAĬ IORGA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D'A BABA OARBA

Ala, bala,
Portocala,
Cioc, boc,
Trecĭ la loc!

— «N'aĭ să zicĭ nimic acuma, c'aşa-ĭ jocul,
«Leagă-ţĭ ochiĭ cât de bine;
«Sorţiĭ vrut-aŭ, ş'apoĭ astă-zĭ aĭ norocul,
«Ca să cadă tot pe tine!»

Ast-fel zic în cor ştrengariĭ, ce le place;
Dînsa şade ca o roabă,
Dar, se miră biata fată, cum se face,
Că tot dînsa-ĭ «baba oarbă!»

S'a făcut, e întunerec, doar aude
Şoapte, rîsete 'nfundate;
Ea spre dînşiĭ 'ntinde mâna; unul rîde
Şi pe umere o bate!

Se 'nvârteşte 'n loc să-l prindă, el se lasă
Pe călcâie ş'o tuleşte
Şi ştrengarul fugind iute pe sub masă,
Rîde de se prăpădeşte!

Geaba caută prin colţurĭ; nu se simte,
E tăcere, casa 'ĭ mută;
Dar d'odată sare unul, o cuprinde,
O ia 'n braţe ş'o sărută!

Ea se scutură să scape, el n'o lasă
Ş'o sărută pe obraz;
Iar copiiĭ de prin unghiurĭ, ce le pasă;
Bat din palme şi fac haz!

Fat'aruncă jos batista, vrea să plângă;
Necăjită-ĭ foc şi pară;
Rîd băieţiĭ, rîd cu poftă de se strîmbă
Şi îĭ strigă: «fă-te iară»!

. . . . . .

. . . . . .

H. Coşoĭ

VIRTUTEA LUCIEĬ

(URMARE ŞI SFÂRŞIT)

Inainte de ora obicĭnuită, Virgiliŭ sosi acasă, cu vestea că Aureliŭ, ducêndu-se la tribunal, nu va veni la dejun.

Lucia se simţi foarte jenată de această împrejurare neaşteptată, dar se decise a duce lupta cu bărbăţie.

Până să se prepare dejunul, Virgiliŭ se duse în camera sa şi aruncă o privire lacomă pe manuscrisul ce lăsase neterminat. Incheĭarea, ce făcuse Lucia, îĭ umplu şi de astă-dată inima de mâhnire, şi se decise a declara pe faţă amorul sĕŭ.

Lucia, maĭ constrînsă de cât orĭ-când, se aştepta la atacul ce avea în gând să-ĭ dea cumnatul sĕŭ, şi se gândi un moment să lipsească de la dejun, pretextând că e indispusă, dar după ce se resgândi puţin, credu că ar fi maĭ bine să nu se arate atât de slabă.

La ora dejunuluĭ, decĭ, Virgiliŭ şi cu Lucia eraŭ împreună.

Plăcerea ce Lucia simţia altă-dată când se afla împreună cu Virgiliŭ, se transformase acum într'o reservă neînchipuită, şi Virgiliŭ, care simţia toate acestea, se părea foarte abătut, fiindu-ĭ greŭ a-şĭ da pe faţă sentimentele ce nutrĭa pentru Lucia, chiar din primele zile de când o vĕduse, dar, odată decis la acest pas, căută ocasia favorabilă de a da primul atac.

— De ce eştĭ aşa de indispusă? întrebă Virgiliŭ pe Lucia.

— Nu-mĭ e bine, rĕspunse Lucia.

— Poate fiind-că lipseşte Aureliŭ şi te afli numaĭ cu mine la dejun?

— Ar fi fost, în adevĕr, aceasta o causă, dacă Aureliŭ n'ar fi fost reţinut de afacerĭ; nu însă fiind-că mĕ aflu numaĭ cu d-ta. Societatea d-tale mĭ-a plăcut în tot-d'a-una, şi sper că-mĭ va plăcea şi pe viitor...

— Chiar în urma celor petrecute în camera mea de lucru? se grăbi a întreba Virgiliŭ.

— Nu-mĭ aduc aminte să se fi petrecut ceva extra-ordinar în camera d-tale; din contra, pentru aceasta ar trebui să fiŭ măgulită că nu m'aĭ certat pentru imprudenţa mea de a măsgăli nişte manuscrise, din carĭ d-ta aĭ fi putut face douĕ lucrărĭ frumoase.

— Am simţit o deosebită plăcere că am putut contribui cât de puţin la gustul d-tale literar, căcĭ am fost surprins, în adevĕr, când am vĕdut terminate douĕ lucrărĭ începute de mine.

— Mĭ-am permis a face aceasta în vederea rudeniĭ şi amiciţieĭ ce există între noĭ...

— Nu-ţĭ aduc vre-o imputare pentru aceasta; din contra, am rĕmas foarte încântat de priceperea d-tale; dacă aĭ fi fost eleva mea, ţĭ-aş fi dat bilă albă. Ceea ce regret însă, e că nu aĭ fost inspirată de acelaşĭ simţimînt de care am fost inspirat eŭ...

— Cum adică?

— De a face incheĭarea cum aş fi dorit eŭ.

— Chestie de principiŭ; d-ta, literat-profesor, aĭ ideĭ cu mult maĭ înaintate de cât o biată elevă începĕtoare; şi apoĭ dorinţa mea a fost de-a da o lecţiune acelor tinerĭ îndrăsneţĭ carĭ credeaŭ că tot ce sboară se prinde!...

— Dar aĭ diferit în principiĭ şi în a doua incheĭare; credeam...

— Am avut o consideraţie deosebită pentru *amicul* care aspira la graţiile tinereĭ soţiĭ, atâta timp însă cât a păstrat reserva. Din momentul însă ce a călcat dincolo de pragul buneĭ-cuviinţe, mĭ-am închipuit că ar fi fost o crimă de a lăsa nepedepsită imprudenţa luĭ, maĭ cu seamă când ea venia de la un *amic* al caseĭ...

— Ce aĭ fi făcut, dacă în locul amiculuĭ, ar fi fost o rudă?

— L'aş fi calificat de douĕ orĭ maĭ vinovat; şi apoĭ e de neertat când amicul saŭ ruda e un om deştept, care trebue să se gândească maĭ matur la consecinţe.

— Aşa dar, aĭ înţeles totul Lucio? întrebă Virgiliŭ, plin de amărăciune.

— Din păcate, da; mărturisesc însă că nu m'aş fi aşteptat nicĭ-odată la atâta imprudenţă; recunosc, pe de altă parte, că sînt şi eŭ vinovată, căcĭ nu trebuia să mĕ arăt atât de familiară, de şi credeam că e permis uneĭ rude atât de aproape, ca să fie ast-fel...

— Lucio, zise Virgiliŭ foarte emoţionat; îmĭ daĭ o lecţie bine meritată. Pentru prima oară mi s'a întîmplat să mi se refuse amorul meŭ, fie chiar şi de către o soţie adorată... Sînt isbit în mândria mea, dar îţi jur că, în împrejurarea de

Primul debut în bucătărie

Tip. „Gutenberg“, Joseph Göbl

faţă, mĕ bucur de aceasta, căcĭ numaĭ graţie virtuţiĭ tale, am fost înlăturat de la săvîrşirea unuĭ act, de care m'aş fi căit în toată viaţa mea. Te conjur însă, pe tot ce aĭ maĭ scump, să păstrezĭ această taină numaĭ pentru noĭ amîndoĭ, şi-ţĭ voiŭ dovedi în curînd că-mĭ pare rĕŭ de nesocotinţa mea. De astăzĭ înainte, nu numaĭ că te iubĕsc... ca pe soţia fraţeluĭ meŭ, dar te ador ca pe un model de virtute şi de cinste!..

— Din parte-mĭ, rĕspunse Lucia, poţĭ fi sigur, că numaĭ mormîntul va înghiţi secretul inimeĭ mele... Iţĭ voiŭ păstra şi pe viitor aceeaşĭ afecţiune ce se cuvine unuĭ cumnat maĭ mare; ba aş dori, chĭar, să nu se facă nicĭ o schimbare între amicia noastră, spre a nu aduce vre-o bănuĭală care ar putea jigni pe iubitul meŭ soţ, căcĭ atuncĭ m'aş simţi cea maĭ nefericită femee.

Virgiliŭ, pătruns adînc de cuvintele înţelepte ale Lucieĭ, se retrase în camera sa.

* * *

Timp de câteva sĕptămânĭ, Virgiliŭ îşĭ dădea silinţa de a rĕmâne ceea ce fusese: omul vesel, spiritual şi amusant.

Din zi în zi însă, el îşĭ perdea pe nesimţite din vigoarea ce o avusese în primele zile când se reîntorsese în România.

Sentimentul iubireĭ ce nutrĭa pentru Lucia; încercarea sa inprudentă de a-ĭ câştiga inima; refusul categoric al acesteia şi lecţiunea inteligentă ce-ĭ dase; regretul adînc ce simţia pentru patima sa nechibzuită, care nu putea s'o calmeze nicĭ de cum; toate acestea contribuiră la ruinarea morală a luĭ Virgiliŭ.

Lucia, pe de altă parte, care avea inima foarte simţitoare, observa cu mâhnire aceasta, şi nu se putea împăca de loc, cu gândul că dînsa era causa acesteĭ nimiciri a luĭ Virgiliŭ.

Aureliŭ vedea şi dînsul această schimbare la fratele sĕŭ şi la soţia sa, dar, preocupat cu afacerile sale, nu putea ghici causa.

* * *

Intr'una din zile, casa în care locuia Aureliŭ cu Lucia şi Virgiliŭ, fu alarmată de o detunătură.

Indreptaţĭ spre locul de unde se auḑise sgomotul, Aureliŭ şi Lucia se găsiră în camera luĭ Virgiliŭ, care le apăru scăldat în sânge. O lovitură de glonţ, ce-şĭ dăduse, îl pusese în imposibilitate de a maĭ putea pronunţa vre-un cuvînt. Le arătă numaĭ o scrisoare ce lăsase, şi după câteva minute expiră.

Aureliŭ desfăcu scrisoarea, şi ceti următoarele:

«Scumpiĭ meĭ, frate şi cumnată,

«Vĕ cer ĭertare, pentru neliniştea ce v'am făcut.

«Nişte încercărĭ ştiinţifice, nereuşite, m'aŭ determinat la acest act.

«Aş recomanda inteligenţeĭ Lucieĭ să continue aceste încercărĭ, dar nu voiŭ să te privez de iubirea ce trebue să ţĭ păstreze, ştiind că aceasta i-ar lua tot timpul disponibil, şi e păcat ca o iubire atât de dulce să înceteze.

«In timpul cât am stat împreună, am putut să mĕ conving de dragostea ce mĭ-aţĭ purtat şi nu găsesc cuvinte să vĕ exprim cel puţin mulţumirile mele, dacă recunoştinţă nu am putut să vĕ probez.

«Rĕmâneţĭ, dar, cu bine, scumpiĭ meĭ iubiţĭ, şi încă odată vĕ cer ĭertare pentru durerea ce vĕ causez, după cum îmĭ închipuiŭ.

«In particular, ţie, scumpe frate, îţĭ zic: rĕmâĭ sănătos anĭ îndelungaţĭ, ca să te poţĭ bucura de deliciile scumpeĭ tale soţiĭ, care e o comoară nepreţuită. Dacă n'aĭ avut timpul s'o cunoştĭ în destul, te pot asigura eŭ: e cea maĭ virtuoasă femee ce am cunoscut vre-o dată.

«Fiţĭ binecuvîntaţĭ.

Al vostru frate şi cumnat,

Virgiliŭ»

* * *

Indată după înmormîntarea luĭ Virgiliŭ, Lucia, care pricepuse maĭ bine înţelesul scrisoriĭ, rĕscoli prin hârtiile luĭ, în absenţa soţuluĭ sĕŭ, de şi ştia că nu va găsi nicĭ o hârtie relativă la *descoperirĭ ştiinţifice*, dar, credea dînsa, trebue să maĭ fie vre-o scrisoare adresată dînseĭ personal; şi în adevĕr, dădu peste rîndurile următoare:

«Scumpă fiinţă,

«M'am căsnit să înăbuş iubirea ce am simţit pentru tine, în urma lecţiuneĭ meritate ce mi-aĭ dat; mĭ-a fost însă imposibil. Spre a nu-ţĭ turbura dar fericirea de care te bucurĭ, de a-ţĭ adora bărbatul, mĕ simt nevoit a părăsi această lume, cu încredinţarea că fac actul cel maĭ cavaleresc ce ar fi putut face orĭ-care în locul meŭ, în urma necugetateĭ mele îndrăsnelĭ. Nu regret de loc viaţa, căcĭ ea-mĭ devenise insuportabilă.

«Iartă-mĕ dacă ţĭ-am turburat pentru un moment liniştea.

Al tĕŭ adorator,

Virgiliŭ»

De la cetirea acesteĭ scrisorĭ, Lucia, care bănuise de la început motivul sinucidereĭ luĭ Virgiliŭ, se întări în credinţa că numaĭ dînsa fusese causa acesteĭ decisiunĭ nenorocite.

De aceea, din zi în zi, devenĭa tot maĭ melancolică, şi nu-şĭ putea stăpânĭ conştiinţa, care i se părea că-ĭ impută pentru nechibzuinţa sa. Pe de altă parte însă, ideĭa că dacă ar fi încurajat amorul luĭ Virgiliŭ, ar fi devenit soţie necredincioasă, îĭ apăsa şi maĭ mult inima, ast-fel că, cu aceste ideĭ în cap, simţia că se consumă pe zi ce trece, dar nu avea nicĭ o putere ca să resiste.

Soţul sĕŭ, vedea cu durere această suferinţă a Lucieĭ, dar o atribuia maĭ mult regretuluĭ de a fi perdut pe Virgliŭ, ca om tînĕr şi deştept, cu care se obicĭnuise atât de mult, iar nicĭ de cum nu ghicĭa adevĕrata causă; el îşĭ dădea toate şi-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

lințele ca s'o consoleze și s'o încurajeze, lipsindu-se adesea de multe afaceri, numai ca să poată sta mai mult timp lângă dînsa, spre a o mângâia, făcêndu-i mai puțin plictisitoare viața, care o deprinsese cu glumele și spiritul lui Virgiliŭ.

Această stare de lucruri nu putea dura mult; Lucia căḑu bolnavă, și după o suferință de câteva săptămâni, își dădu și dînsa obștescul sfîrșit.

Durerea ce pricinui lui Aurel moartea Lucieĭ, era de necomparat.

Pe de altă parte însă, fasele prin cari aŭ trecut aceste perderi neașteptate, născu bănuiala în capul lui Aureliŭ că între Lucia și Virgiliŭ a trebuit să se petreacă ceva extra-ordinar.

Această idee îl decise să rĕscolească și dînsul printre hârtiile lui Virgiliŭ, și să dea peste scrisoarea ce fusese lăsată de acesta numai pentru Lucia, în josul căruia, ca un rĕspuns la cele coprinse într'însa, era adăogat de mâna Lucieĭ:

«Mi-am iubit peste mĕsură soțul; martor mi-e Dumnezeŭ; n'am știut însă că prin aceasta aș putea causa moartea cuiva. Dacă pe pămînt am ținut să fiŭ o soție virtuoasă, fie-mi permis în cer să-mi așez sufletul lângă acela ce și-a sacrificat viața pentru mine.

«Regretând despărțirea prea timpurie, de acela ce m'a făcut să simț fericirea pămîntească, aștept întîlnirea lui în lumea de veci, unde, cred, fie-care e liber a admira tot ce e frumos și sentimental».

După cetirea acestor rînduri, Aureliŭ reciti și scrisoarea întâia a lui Virgiliŭ; de astă-dată însă, înțelese că printre rînduri avea și altă semnificație: aceea că Virgiliŭ iubise pe Lucia, că fusese refusat în amorul sĕŭ și că s'a sinucis numai pentru a-și îneca durerea; iar despre Lucia înțelese că a fost femee iubitoare și virtuoasă, dar în acelaș timp predispusă sentimentelor înalte; că a putut resista numai grație desvoltării sale intelectuale, fapt ce a consumat-o.

La trei zile după aceasta, Aurel depuse pe mormîntul Lucieĭ, o coroană cu inscripția:

«Celei mai virtuoase soții din câte a cunoscut un advocat!...».

Amorul propriŭ era satisfăcut!...

DIMCION.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MOȘ ZAIME

I

«... Moș Zaime, nu pleca!... o să-ți găsești mormîntul
Pornind pe-așa un timp c'o luntre-atât de mică:
N'auḑi tu oare cum furtuna 'și urlă cântul?
Nu veḑi pe mare ce de-a valuri se ridică?!

Tu n'ai să plecĭ la Château d'If!...» *— Heĭ, nu-ĭ nemică*
Am mai vĕḑut furtuni și mi-ĭ prielnic vîntul;
Și-apoĭ... orĭ-cum ar fi: din cer când steaua-ți pică, —
Ce-ți pasă de te'nghite marea saŭ pămîntul!...

Mĕ duc să-mi cat tovarășa, căcĭ, zĕŭ, că-mi vine
Să 'nebunesc de-urît când nu-ĭ colea, la mine;
Lăsați-mĕ, — m'aș duce după ea și 'n foc!...

Sînt anĭ de când bătrîna mea mi-o dăruise;
Sĕrmana nu-ĭ!... Dar câte zile mi-or fi scrise,
N'o uit.. nicĭ darul eĭ: luleaua-mi cu noroc...

II

Dar numai ea mi-a mai rĕmas la bĕtrînețe...
De câte orĭ, în recea mea singurătate,
Când făr' de voe-mi gânduri negre și resleț e
Se furișează 'n mintea mea pe neașteptate,

Făcêndu-mĕ să nu mai vĕd de cât tristețe
In jurul meŭ, — nu m'a scăpat ea de păcate!...
Eĭ, dragiĭ meĭ, să nu cercați a-mi da povețe;
Doar nu-s copil... Vĕ mulțumesc de bunătate,

De dragostea ce mi-o purtați; dar țineți minte
Că brațul mi-ĭ de fier, iar ochiul nu mĕ minte;
Și-apoĭ nicĭ drumul nu e lung: pe-așa o vreme

Eŭ peste-un ceas, cel mult, mĕ'ntorc făr'de zminteală.
Cu bine dar!... Vĕ dați degeaba osteneală:
Bătrînul Zaime de furtună nu se teme!»

III

Se luptă îndrăsnețul marinar
Și fluturând vedĭ pletele-ĭ cărunte;
Acum s'afundă, acum s'arată iar
Pe vîrful mișcător al unuĭ munte.

Și-l duc, îl duc șivoaele spre far...
Pieziș bětrînul cată să le'nfrunte;
Și ore 'ntregĭ par scurtele minute
Când undele cu cerul una par...

De-abĭa Castelul d'If se maĭ zărește...
Silițĭ de vîntul care-ĭ biciuește
Se țin luntrașiĭ încleștațĭ pe mal;

Se țin tăcuțĭ, iar în a lor privire, —
Deși-s deprinșĭ cu golful provensal, —
Se zugrăvește spaimă și uimire.

IV

«La bărcĭ!» — de-odată strigă — un «lup de mare»,—
La bărcĭ și'ntr'ajutor!... că e rușine
Să stăm aci orbițĭ în așteptare
Ne'nduratorul cer să se 'nsenine....

Să nu-l lăsăm pe Zaime în pierzare,
La bărcĭ!»... — Ie-astîmpără!... De crezĭ că-ĭ bine
Să ne luptăm cu apele 'n turbare
Acum, Castelul când de-abĭa se ține

De vînt, - apoĭ ți-ĭ vorba ne 'nțeleaptă:
Doar oamenĭ, omuluĭ sîntem datorĭ,
Și știm ce 'nseamnă o frumoasă faptă...

Dar tu să te gândeștĭ de zece orĭ:
Când aĭ copiĭ ce-acasă te-așteaptă,
Ar fi păcat făr' de folos să morĭ;

V

Și Zaime-ĭ singur!» . . . . . .
. . . . . — «Stațĭ! că ĭar s'arată,
Tăind de-acurmezișĭ în munțĭ de spume
De-ĭ sar scânteĭ din vîsla încordată!...
Priviți!.. S'ar crede că s'a dus anume

Pe-așa un timp, s'arete că pe lume
Vîslaș ca dînsul nicĭ n'a fost vr'odată!
Dea Dumnezeŭ cu bine să se 'ndrume...
Priviți... se-apropie... ajunge, ĭată!...»

De-a valma 'ngrămădite de urgie,
In clocote de pulbere-argintie
Se sparg gemând talazurile 'n stâncă.

De-odată... peste firea răzvrătită
Lăsându-se pe aripa-ĭ grăbită
Și grea ca plumbul, cade noaptea-adâncă.

VI

Și ropote prelungĭ din haos repezite
Năprasnic sgudue vězduhul ca fiorĭ,
Pe când, rumpênd genunea, licăriri pripite
Din ce în ce maĭ des sclipind săgeată norĭ.

Ca 'nmărmuriți, grămadă strînșĭ, staŭ privitorĭ
Și din adîncul inimelor îngrozite
Spre cer se 'nalță strigăte, înăbușite
De mugetele — asurditoare — ale vultorĭ...
. . . . . .

De-abĭa a treia zi în faptul dimineții,
Când soarele spărsese surul văl al ceții
Cu fermecatu-ĭ zîmbet de pe-oglinda mărĭ, —

Pescariĭ, când să plece acum, îșĭ arătară,
Făcêndu-șĭ cruce 'ncet, o luntre solitară,
Ce mișcată sta.. în zarea depărtărĭ.

J. B-ce Hétrat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

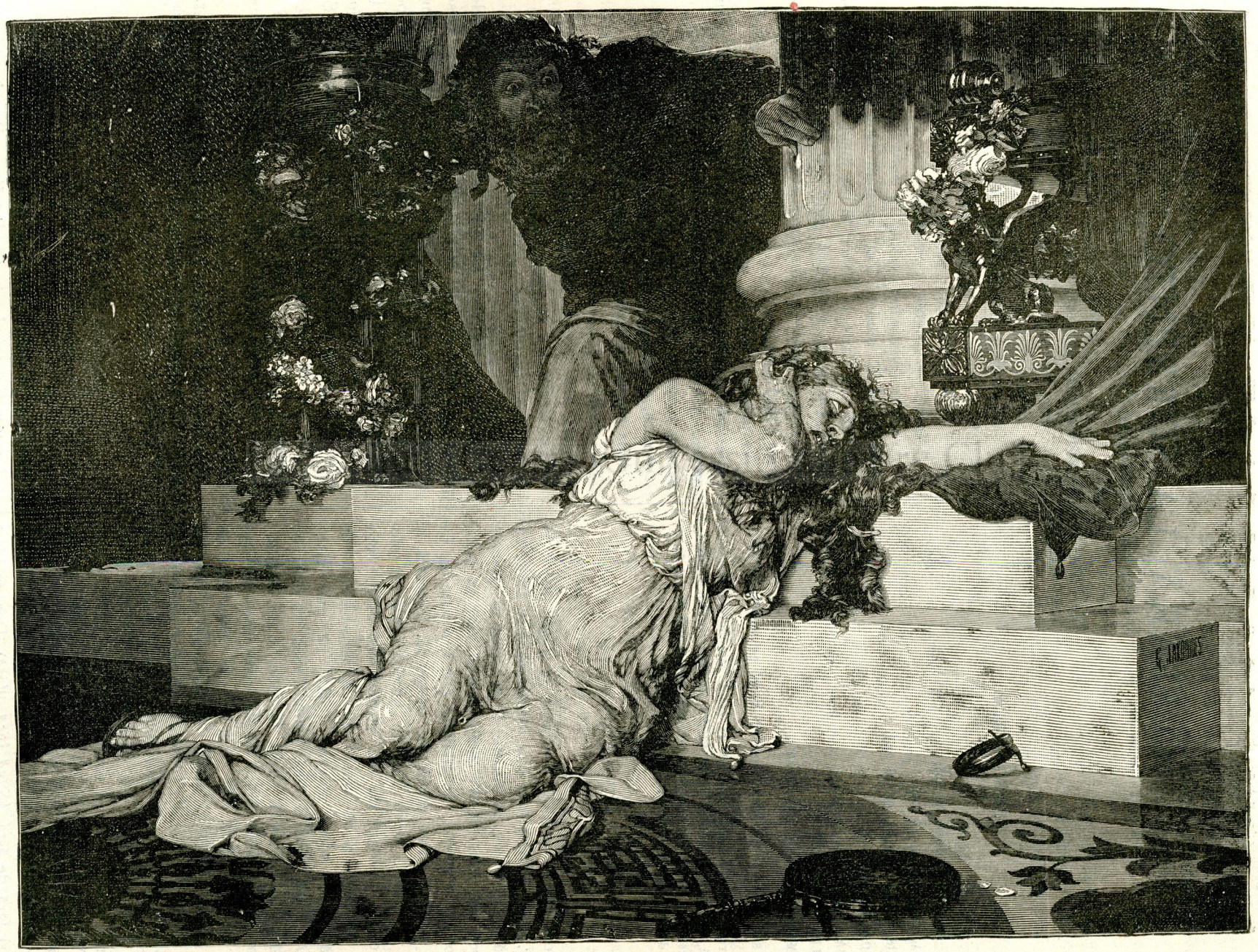

Tip. „Gutenberg“, Joseph Göbl

Kreusa

„Vatra“, Anul II

O SEARĂ LA SORRENTO

PIESĂ ÎNTR'UN ACT

DE

I. TURGHENIEF

PERSOANELE

D-NA ELEȚKY, văduvă, 30 anĭ.
MARIA, nepoata sa, 18 anĭ.
ALEXIS BELSKY, tinĕr, de 28 anĭ
AVACOV, 45 anĭ.
UN BĂIAT DE OTEL, italian.
POPELIN, pictor francez.
UN IMPROVISATOR ȘI CÂNTĂREȚ.

Scena se petrece în Sorrento, într'un hotel pe malul mărei.

Scena represintă o cameră mare într'un hotel. Mobile obișnuite, douĕ uș̆ĭ în față, una spre buduarul D-neĭ Eletky, alta spre coridor. In stânga douĕ ferestre, în dreapta o ușă spre grădină. Avacov stă culcat pe canapea și doarme, cu obrazul acoperit cu o batistă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA I

AVACOV, *singur*. — (*Face o mișcare și scoate sunete nedeslușite, în fine strigă cu o voce somnuroasă*).— Tudorică! Tudorică!... (*Tresare, ia batista de pe obraz și privește împrejurul sĕŭ, apoĭ, după o pausă scurtă, face cu mâna un semn de dispreț*)... In Italia!... (*Incă o pausă*). Ce maĭ vis visaĭ!... Eram acasă, la moșie, la fereastră și privĭam în curte: Niște rațe se plimbă.. ele aŭ moțurĭ pe cap... aproape de aci, vizitiul meŭ Filip, unge roatele trăsureĭ... și eŭ aștept pe spînzuratul ăla de Tudorică, să-mĭ aducă luleaua... Ah, ce maĭ vis!... (*Suspină*). Eheĭ, când o vrea bunul D-zeŭ să maĭ vĕd toate astea? (*Se scoală*). Drept să spun, m'am săturat... da, m'am săturat să-mĭ târăsc oasele îmbĕtrînite din otel în otel... de treĭ anĭ de zile. Ah, de s'ar putea zice de vr'unul, că nu prinde la minte, îmbĕtrânind — apoĭ de mine se poate zice asta!... (*Pausă*). Aŭ ĭeșit oare?... De sigur! (*Se îndreaptă spre ușa buduarului și bate*) D-na Eletky! Eștĭ aci? Nu!... De sigur aŭ ĭeșit. Eŭ, am ațipit puțin după masă, și eĭ aŭ profit de ocasie ca să plece. Hum... Aŭ ĭeșit. Ah, tînărul ăla de Alexis! Eată una din soțiile luĭ! Știŭ eŭ, las! Cine dracu l'a adus aicĭ!... (*Trage cu putere cordonul soneriei*). Ca și când îĭ lipsesc eĭ suspinătorĭ și fără de ăsta. (*Sună încă odată*). Dar nu vine nimenea! Ce vrea să zică asta? (*Trage de treĭ orĭ de cordonul soneriei, un băiat de otel în veston scurt cu un șervet pe braț, vine în grabă*).

SCENA II

AVACOV, BĂIATUL.

BĂIATUL. — Celenza, comandă?

AVACOV, (*privindu-l piezș, în parte*). — Uf, cum îșĭ arată dințiĭ. E ciudat! Toțĭ garsoniĭ ăștia de otel se aseamănă. La Paris, la Roma, în tot locul, același cântec. (*Tare*). De ce nu viĭ îndată când eștĭ chemat?

BĂIATUL, (*zîmbind și învîrtind șervetul*). — Celenza, ze, moua.. he!... he!...

AVACOV. — Unde e... unde sînt doamnele?

BĂIATUL. — Sun sortie... per passeggiare... pour proumené... Madama la countessa avecco la signorina et avecco mousiou lou counto, l'altro counto...

AVACOV. — Bine!... bine... du-te!...

BĂIATUL. — Si signore... (*Fuge, sărind în sus*).

SCENA III

AVACOV, (singur).

AVACOV. — Doamne! Ce urîte mi s'aŭ făcut mutrele astea!.. (*Umblă cu pașĭ marĭ prin odae*). S'aŭ dus să se plimbe!... Hm!... pe malul mării... pentru a *contempla* undele albastre!... Imĭ închipuiŭ cum secătura aia, face pe cățelușul la picioarele eĭ... și ea?... Oh, o cunosc!... Iĭ place așa ceva... e patima ei! Și ce găsește zĕŭ, într'însul?... Nu pricep nimic... Un om cu desăvîrșire sec... Și nu-ĭ de loc de petrecere. (*Merge din noŭ prin casă*). Doamne! Doamne! Când o să se astîmpere dînsa?... Când o să-ĭ peară gustul ca să alerge veșnic după alte fețe!...

(Ușa anticamereĭ se deschide și D. Popelin intră repede. E îmbrăcat într'o haină vărgată, poartă o legătură cu funde marĭ, are barbă și plete lungĭ).

SCENA IV

POPELIN, AVACOV.

POPELIN, (*în ușă*). — Pardon, domnule...

AVACOV, (*întorcêndu-se spre Popelin*. — Bre, dar ce maĭ vrea și ăsta?

POPELIN, *tot în ușă*. — Pardon... Aicĭ locuește D-na contesă de Geletzy?...

AVACOV, (*după o clipă de nedumerire*). — Da, ce vreĭ cu dînsa?

POPELIN, (*intră; are un portofoliŭ mare subsioară.* — Eh.. pardon... Doamna e acasă?

AVACOV, (*fără să se mişte din loc*). — Ce vreĭ cu dînsa?

POPELIN. — Ah!... Imĭ pare foarte rĕŭ!... Pardon, domnule... nu ştiţĭ dacă doamna contesă va veni curînd!

AVACOV. — Nu, nu... Ce vreĭ cu dînsa?...

POPELIN (*privindu-l cu mirare*). — Pardon, domnule, am cinstea să vorbesc cu domnul conte?

AVACOV, (*cu demnitate.*) — Nu, domnule; nu, domnule...

POPELIN. — Ah!... Eĭ bine! domnule, veĭ avea bunăvoinţa să spuĭ doamneĭ contese că d-l Popelin, artist-pictor, a venit s'o vadă, după însăşĭ poftirea d-eĭ... şi că-ĭ pare foarte rĕŭ... (*Vede că luĭ Avacov îĭ scapă o mişcare de nerăbdare*). Domnule, am cinstea să vĕ salut...»

SCENA V

AVACOV (singur)

AVACOV. — Adio, domnule. (*Îl urmăreşte cu ochiĭ*). Unul maĭ mult!... Dracu să-ĭ ia pe toţĭ domniĭ ăştia, artiştĭ, musicanţĭ şi pictorĭ! De unde ĭes cu toţiĭ? Şi ce maĭ miros aŭ!... Nicĭ n'am pus piciorul undeva... şi aŭ şi făcut cunoştinţă.. şi iată-ĭ că se învîrtesc împrejurul nostru... ne fac curte... Şi asta se isprăveşte tot-d'a-una în acelaşĭ chip... După oare-şĭ care timp, aduc o aquarelă proastă saŭ o statuetă păcătoasă... şi fiind-că le-aĭ făcut cunoştinţa, îţĭ deschidĭ chimirul şi plăteştĭ de treĭ orĭ maĭ scump... Trebue să ştiĭ ce maĭ grozăveniĭ cărăm prin cuferele noastre... Te-apucă fiorĭ.. Dar numaĭ să asculţĭ pe domniĭ ăştia... Eĭ planează în înălţimĭ... Arta!... Idealul!.. Desinteresarea!... Nişte necunoscuţĭ carĭ n'aŭ nicĭ pantalonĭ în picioare şi carĭ crapă de foame!... Iată totul!.. Euh! (*Suspină*)... Cum mĕ îngreţoşează toate astea. Uf dar urît de tot!... (*Umblă prin cameră*). Şi eĭ nu se maĭ reîntorc. Hm! Se vede că plimbarea nu-ĭ neplăcută. Incepe să se întunece! (*O pausă*). Dacă le-aşĭ ieşi înainte., De ce nu?... (*Işi ia pălăria şi intră în anticameră*). Ah, iată-ĭ.

SCENA VI

AVACOV, D-na ELEŢKY, MARIA, ALEXIS BELSKY (intră pe uşa ce dă în anticameră. D-na Eleţky e cam supĕrată).

AVACOV. — In fine, aţĭ binevoit să vĕ întoarceţĭ? De ce v'aţĭ dus la plimbare fără mine?

D-NA ELEŢKY (*se îndreaptă spre oglindă, la dreapta, şi-şĭ scoate pălăria*). — Te-aĭ deşteptat de mult?

AVACOV. — De mult!

D-NA ELEŢKY. — Eĭ, aĭ dormit de-ajuns?

AVACOV. — Dar n'am dormit... D'abĭa am aţipit nişel... cu un ochiŭ...

D-NA ELEŢKY. — Ta, ta, ta, ta... ştim noĭ... ştim noĭ... n'aĭ făcut de cât să închidĭ ochiĭ.

AVACOV (*rîdĕnd*). — He! he!... Aţĭ petrecut bine, la plimbare?

D-NA ELEŢKY (*sec*). — Da!... N'a venit nimenĭ în lipsa mea?

AVACOV. — Nimenĭ!... adică... mĕ 'nşel... un pictor a venit...

D-NA ELEŢKY (*repede*). — Domnul Popelin.

AVACOV. — Da, cred că dînsul...

D-NA ELEŢKY. — Şi ce ĭ-aĭ spus?

AVACOV. — Nu ĭ-am spus nimic... A întrebat dacă eştĭ acasă, şi m'a rugat să-ţĭ spun că a venit...

D-NA ELEŢKY. — De ce nu ĭ-aĭ spus să mĕ aştepte?

AVACOV. — Nu ştiam...

D-NA ELEŢKY (*cu ciudă*). — Eştĭ vecĭnic acelaşĭ. (*Se întoarce spre Alexis Belsky, care s'a apropiat de fereastră, unde vorbeşte cu Maria*). Alexis, Alexis! Destul aĭ vorbit cu Maria.

BELSKY. — Ce doriţĭ, doamnă?

D-NA ELEŢKY. — Ce doresc? (*După o pausă*). Iată ce doresc: un pictor, D-l Popelin, a venit aicĭ, în lipsa mea. Ştiĭ bine cine e... e pictorul pe care ţi-l'am presentat acum treĭ zile... acela care mĭ-a arătat vederile Vesuviuluĭ... L'am poftit eŭ însă-mĭ... A venit, şi domnul acesta (*arată pe Avacov*) nicĭ n'a putut să-l reţină.

ALEXIS. — Şi-mĭ porunciţĭ?

D-NA ELEŢKY. — Aĭ devenit cam neprevĕdĕtor de câtva timp... Du-te numaĭ de cât să cauţĭ pe pictor... şi să nu-mĭ viĭ fără el... Audĭ d-ta, adu-l aci, negreşit...

BELSCKY. — Dar nu-ĭ ştiŭ adresa...

D-NA ELEŢKY. — Caut'-o... Cercetează, aci, la hotel... în toate părţile... unde-oĭ pofti... numaĭ grăbeşte-te, îmĭ trebueşte, asta ţi-o spun... haĭde, grăbeşte-te!...

BELSKY (*după o pausă*). — Ascult. Mĕ duc ca să caut pe pictorul care are vederĭ de-ale Vesuviuluĭ... De sigur că vederile acelea vĕ lipsesc (*Iĭ aruncă din fugă o privire*). Mĕ duc... Mĕ duc...

SCENA VII

D-na ELEŢKY, AVACOV, MARIA.

D-NA ELEŢKY, *se aşeadă pe divan şi bate din picior cu nerăbdare; Avacov zîmbeşte cu un aer confus. In fine ea strigă:*) Mario!

MARIA. — Mătuşică?

D-NA ELEŢKY. — Mătuşică... mătuşică!... Ce tot mĕ strigĭ «mătuşică» ca şi când aş fi de pe-acu bĕtrînă?

MARIA. — Dar cum să-ţĭ zic, dragă mătuşă?

D-NA ELEŢKY, (*după o clipă de gândire*): — Facĭ rĕŭ de staĭ lângă fereastră, poţĭ să rĕceştĭ...

MARIA. — Cum, mătuşă, e aşa de cald afară...

D-NA ELEŢKY. — Nu ştiŭ... mi se pare că suflă vîntul aci... Domnule Avacov, cam suflă vîntul, nu-ĭ aşa?

AVACOV, (*se înfioreazā şi dă din mânĭ, ca şi când ar goni vîntul*). Da, e frig, e vînt...

D-NA ELEŢKY — Eştĭ prea uşor îmbrăcată, Marie, aĭ face bine să puĭ o altă rochie...

MARIA. — Credĭ că-ĭ bine, tuşico?

D-NA ELEŢKY. — Da, cred că-ĭ bine, nepoată...

MARIA. — Dacă asta îţĭ face plăcere, am să schimb

BCU Cluj / Central University Library Cluj

îndată rochia... (*Stă câtva timp nemișcată, apoĭ se apropie rîdînd de mătușa eĭ și o sărută*).

D-NA ELEȚKY (*rîdînd*). — Bine, bine, șireato, bine, du-te și schimbă rochia. (*Maria ĭese prin ușa buduarului, Avacov rîde și el și-și treacă mânile; D-na Eleţky îl privește și-și ia o față serioasă. Avacov pare confus; joc de scenă*).

SCENA VIII

D-na ELEȚKY și AVACOV

AVACOV.—D-ta, nu prea aĭ aerul de-a fi bine dispusă azĭ, îmĭ pare, doamnă.

D-NA ELEȚKY. — Cine ți-a spus-o... Din potrivă... observările dumitale sînt tot-d'a-una nepotrivite. Tot-d'a-una vedĭ ceea-ce nu e... (*Cu un zimbet*). Așa, de pildă... mărturisește-o... oare se simte că e vînt aci?

AVACOV, (*privind-o*). — Și d-ta, ce credĭ? Vreĭ să sufle aci un vînt rece, saŭ să nu sufle?

D-NA ELEȚKY. — Eĭ, vedĭ!...

AVACOV. — Dar dacă așĭ fi știut că țiĭ așa de mult la pictorul acela frances... dacă cel puțin m'aĭ fi prevenit...

D-NA ELEȚKY. — Incă o observare nepotrivită.. Nu țiŭ de loc să vĕd pe Francesul acesta... Puțin îmĭ pasă de el!

AVACOV, (*zăpăcit*). — Dar aĭ trimis pe Alexis să-l caute... și să ți-l aducă numaĭ de cât?

D-NA ELEȚKY, (*după o pausă*). — Am trimis pe Alexis... fiind-că... fiind-că.... mĕ plictisește.... mĕ plictisește când îl vĕd.

AVACOV. — Cine? Alexis te plictisește?

D-NA ELEȚKY, (*face semn din cap că da*).

AVACOV. — E cu neputință.

D-NA ELEȚKY. — Cum, cu neputință?

AVACOV. — Iți jur că-ĭ cu neputință... Dar adu-țĭ aminte, nu maĭ de mult de cât azĭ, la masă, aĭ fost așa de gingașă cu el... Dar nu numaĭ azĭ, dar în tot timpul, la Roma, în călĕtorie, la Neapole, aci chiar...

D-NA ELEȚKY. — Maĭ întâiŭ, nu-ĭ adevĕrat...

AVACOV. — Cum nu-ĭ adevĕrat?

D-NA ELEȚKY. — Al doilea, am vrut să te chinuesc...

AVACOV. — Lasă, știĭ să chinuești și fără asta pe vechiul d-tale prieten...

D-NA ELEȚKY. — Ce, te plângĭ?

AVACOV. — De loc, de loc... Am vrut să spun numaĭ că nu e tocmaĭ ast-fel... că e alt-ceva la mijloc

D-NA ELEȚKY. — Este oare o indiscrețiune că să te întreb în ce consistă acel alt-ceva?

AVACOV. — Te-a supĕrat astăzĭ...

D-NA ELEȚKY. — Dă-mĭ voe să te întreb, cum ar fi putut să mĕ supere? Și, în sfârșit, ce-mĭ pasă de acest Alexis.

AVACOV, (*se gândește*). — Pe de altă parte, e adevĕrat... vĕ face o curte foarte stăruitoare...

D-NA ELEȚKY. — Eĭ, scumpul meŭ prieten, de geaba mĕ pândeștĭ... nu vedĭ, boabă... Nicĭ nu-ĭ trece prin gând să-mĭ facă curte.

AVACOV. — Cum?

D-NA ELEȚKY.— Dacă l'aĭ fi vĕdut azĭ la preumblare?

AVACOV. — Eĭ bine!

D-NA ELEȚKY. — Doamne, e oare cu putință să nu fi băgat d-ta de seamă că face o curte strașnică Marieĭ...

AVACOV. — Alexis Belsky!

D-NA ELEȚKY. — Păĭ da, Alexis...

AVACOV, (*de-odată*) — E un șiretlic!...

D-NA ELEȚKY. — Cum?

AVACOV. — Un șiretlic, un șiretlic, nimic de cât un șiretlic... Dar e limpede ca de douĕ orĭ douĕ... E șiretlic; poțĭ să mĕ credĭ... E ceva care nu e noŭ.. Vrea să-țĭ ațîțe gelosia... dar... e vĕdit!...

D-NA ELEȚKY. — Dar ce născocești d-ta?

AVACOV. — Dar asta-ĭ limpede ca ziua... Crede-mĕ... Sînt prietenul d-tale încercat. Nu ne vedem pentru prima dată. Știĭ că-țĭ sînt un prieten devotat.... Eĭ bine! Eŭ îți spun că asta-ĭ șiretlic, nimic alta decât șiretlic... Este cineva pe lume care să fie preferat înaintea d-tale? Ah, nu pe mine o să mĕ facă să cred asta... Haida de!..

D-NA ELEȚKY (*Tace și pleacă ochiĭ*).

AVACOV (*După o tăcere și cu sfiĭciune*). — La ce te gândeștĭ?....

D-NA ELEȚKY (*După o pausă*). — La ce mĕ gândesc? Mĕ gândesc că am în d-ta un prieten bun și credincios (*Iĭ întinde mâna*).

AVACOV (*îĭ sărută mâna în culmea bucurieĭ*).

D-NA ELEȚKY. — Cât despre d. Alexis... crede-mĕ, de face saŭ nu curte Marieĭ, asta-mĭ e cu desăvîrșire tot-una... și în ce scop a făcut-o, asta mĭ-e tot una.

AVACOV. — Oh, cred asta fără greutate...

D-NA ELEȚKY (*întrerupîndu-l*). — Destul, să nu maĭ vorbim de el, o să putem și fără d-luĭ, nu este așa?

AVACOV. — Cât eștĭ de bună. (*După o pausă*) Cu toate astea... tot am ceva cu d-ta... Da...

D-NA ELEȚKY. — De ce?

AVACOV. — Fiind-că nu m'ațĭ luat și pe mine la preumblare.... De ce n'aĭ spus să mĕ scoale?

D-NA ELEȚKY. — Dar știŭ că nu-țĭ plac preumblările... îțĭ aducĭ aminte la Roma.... te tot așteptaĭ, să-l lovească damblaua pe călugărul care ne servia de conducător.... și-țĭ era frică de moarte că nu maĭ puteaĭ să ĭeșĭ....

AVACOV. — Dar n'aveam dreptate?

D-NA ELEȚKY. — Lasă, fricosule!

AVACOV. — Dar mĭ-era teamă pentru d-ta. Apoĭ, sînt plimbărĭ între plimbărĭ... pe malul mării, într'o zi frumoasă... de ce nu? Dar, ĭa spune-mĭ, la ce bun să te ducĭ ca deunăzĭ ca să vedĭ băile subterane?... Ce-ĭ de vĕdut acolo! Noroiŭ... întunerec... Apoĭ trebue să te urcĭ în spatele unuĭ gogoman, care îșĭ bate joc de tine pentru că-ĭ parĭ prea greŭ.... Și pentru a te mângăia, îțĭ spune că veniaŭ aci consuliĭ Romanĭ să se scalde... Dar spune-mĭ, te rog, ce mĕ privește asta?

D-NA ELEȚKY.—Iți plac maĭ bine băile ruseștĭ, nu-ĭ așa?

AVACOV. — Ah, nu glumi cu ăst lucru.... Nadejda Petrovna. In curînd aĭ să te saturĭ de călĕtoriĭ și aĭ să fiĭ bucuroasă ca să te întorcĭ acasă.... Și toțĭ acești *signorĭ* și acești *meinherr* și acești *messieurs* cu vestele scurte, cu

avoritele lor.... și strîmbăturile lor, îți ajung nesuferiți.... (*Maimuțește apucăturile străinilor*). Ceea ce mĕ miră cu deosebire, este că d-ta te-aĭ lăsat să fiĭ păcălită... Dar uite-te bine la eĭ, aĭ să vedĭ că le este scris în ochĭ: «Sînteți niște barbarĭ și dacă n'ar fi baniĭ voștri...

D-NA ELEȚKY. — Ba să mĕ ierți, nu cred de loc că vor să-mĭ facă cunoștință pentru hatârul banilor meĭ....

AVACOV. — Cu atât maĭ rĕŭ !... Unul din acești flueră-vînt se aproprie de d-ta cu un aer de învingător... Ar trebui să se creadă cel maĭ fericit dintre oamenĭ, de oare-ce îĭ daĭ voe să se apropie de d-ta... dar el își ĭea mutră de cuceritor... face pe frumosul !... Ține cuvîntărĭ înaintea d-tale și-și pune degetul în jiletcă... Acest deget ! Ah, trebue să știĭ cu câtă nepăsare.... Altul nicĭ nu știe să prindă locul bun pentru a-și trece degetul... (*Il imită rîdênd*).

D-NA ELEȚKY. — Liniștește-te... crede-mĕ, știŭ eŭ cât prețuesc toți domniĭ acești.

AVACOV. — Da, o știĭ, dar știĭ ce zic între dînșiĭ «ce facĭ, acuma, scumpul meŭ?» — «Dar.... nimic, scumpul meŭ: fac curte uneĭ prințese ruseștĭ!» Și în acelaș timp bate din picior și-și joacă lanțul pe stomacu-ĭ gol.... «O prințesă rusă, scumpul meŭ... petrec cu dînsa, chip de-am trece timpul... înțelegĭ, scumpul meŭ ?...».

D-NA ELEȚKY, (*cu ciudă*). — Pentru ce atâtea vorbe... poți să mĕ credĭ, am cu totul alt-ceva în cap acum....

AVACOV, (*după o pausă*). — Da, așa este.... d-ta aĭ acum alte ideĭ.

D-NA ELEȚKY. — Și va să zică îți pare rĕŭ că nu te-am luat azĭ cu noĭ la preumblare?

AVACOV. — Vedĭ bine....

D-NA ELEȚKY. — Ei bine, haide să ne preumblăm acum în grădină.... Vreĭ?

AVACOV. — Cu mare plăcere!... cu mare plăcere... (*Își caută pălăria*).

D-NA ELEȚKY. — Staĭ, mi se pare că aud pașiĭ luĭ Belsky....

AVACOV. — Da.... dar ce-ți pasă d-tale?

(*Belsky intră prin anticameră*),

SCENA IX

ACEIAȘĬ, BELSKY

BELSKY. — Of!... Ce maĭ alergătură grozavă (*adresându-se d-neĭ Eletky*) Doamnă, pictorul d-tale a plecat.

D-NA ELEȚKY. — Ce pictor?

BELSKY. — Cum, ce pictor? Dar. d-l Popelin acela după care m'aĭ trimes... A plecat la Neapole.... e vr'o jumĕtate de ceas.....

D-NA ELEȚKY. — Oh, cum gâfâĭ.... (*rîde*) Ah!..... ce nostim eștĭ!....

BELSKY. — Eŭ?...

D-NA ELEȚKY. — Da D-ta.... ha! ha! ha!.... nu-ĭ așa că-ĭ ciudat, domnule Avacov?

AVACOV. — Da.... da.... ha! ha! ha!

D-NA ELEȚKY, (*luĭ Avacov*). — Viĭ? viĭ?

BELSKY. — Unde mergeți?

D-NA ELEȚKY. — Mĕ duc să mĕ plimb cu el în grădină.

BELSKY. — Și eŭ?

D-NA ELEȚKY. — D-ta? Aĭ să rĕmâĭ aci... Dar de ce s'a întunecat așa? (*sună, intră băiatul — băiatuluĭ*) Adu lumînărĭ. (*băiatul ese*), (*luĭ Belsky*) Poți să citeștĭ, dacă vreĭ.... Apoĭ te las în tovărășia Marieĭ.... n'ați isprăvit încă convorbirea d-voastră de adineoara, după cât îmĭ pare. Saŭ poate, vreĭ maĭ bine să te maĭ ducĭ odată să cauți pe d-l Popelin?

BELSKY, (*se uită la d-na Eletky și rĕmâne înlemnit*).

D-NA ELEȚKY — Nu te uita așa la mine.... eștĭ așa de nostim. Haide, vino, domnule Avacov (*privește pe Belsky*). Ha! ha! ha!

AVACOV. — Ha! ha! ha!.. într'adevĕr! ha! ha! ha!

(Ĭes amîndoĭ; băiatul aduce lumînărĭ aprinse și la pune pe masă. Belsky rĕmâne nemișcat, apoĭ de-odată ridică brațul. Băiatul credênd că este chemat, se apropie și îĭ spune: Celenza! dar vĕdênd că Belsky nu-l bagă în seamă, îĭ salută spatele și ĭese)

SCENA X

BELSKY, (singur)

BELSKY. — Ce înseamnă toate astea?.. Nazurĭ? Trebue să mărturisesc, că e ciudată de tot femeia aceasta. Deșteaptă, batjocoritoare și frumoasă! Dar acum, tot una-mĭ face... Ce e drept, acum treĭ lunĭ, când am întîlnit-o la Roma, mĭ-a sucit capul, și acum încă, în fața eĭ, nu sînt cu totul liniștit... n'am ce face, trebue să mĭ-o mărturisesc.... Dar inima mea! Ah! știŭ prea bine ce am în inimă!... Mĭ-a spus că mĕ lasă în tovărășia Marieĭ.

....Dar unde e Maria?... (*după o pausă*) Mĭ-a spus că pot să citesc, dacă asta îmĭ face plăcere... Dar poți să citeștĭ într'o seară ca asta? Și după convorbirea de adineoară!... (*se apropie de fereastră*) Doamne! Ce noapte măreață!!

(Maria ĭese din buduar, privește o clipă pe Belsky și vine în mijlocul odăiĭ).

SCENA XI

MARIA, BELSKY și apoĭ. UN IMPROVISATOR.

BELSKY, *zărind pe Maria*. — Ah, iată-te, Maria Petrovna, unde aĭ fost?

MARIA, *arătând buduarul*. — Mă... mătușa mĭ-a spus să mĕ îmbrac cu altă rochie.

BELSKY, *privind-o*. — Dar, îmĭ pare că este aceeași...

MARIA. — Mătușa mĭ-a spus să puĭ o altă rochie ca să rĕmâie cu d. Avacov... dar, unde e mătușă-mea?

BELSKY. — In grădină, cu d. Avacov.

MARIA. — Și d-ta! De ce nu te-aĭ dus cu dînșiĭ?

BELSKY. — Eŭ? Am vrut maĭ bine să rĕmân...

MARIA. — Este oare adevĕrat? (*Se așeadă*).

BELSKY. — Adică... dînsa mĭ-a spus să rĕmân.

MARIA. — Ah, acum înțeleg... Sărmane Alexis Nicolaevicĭ... Te plâng...

BELSKY, (*se apropie și se așeadă lângă dînsa*). — De ce? Poate credĭ că invidiez soarta d-luĭ Avacov?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MARIA. — Vreĭ să zicĭ că nu?

BELSKY. — D-șoară Maria, văd că și d-ta știi să te prefacĭ..

MARIA. — Nu te'nțeleg... D. Avacov e un om foarte cum se cade — nu-ĭ așa?

BELSKY. — Da.

MARIA. — Cât e de devotat mătușeĭ mele !..

BELSKY. — Da... Și pentru aceasta, n'ar trebui să-l chinuiască așa... Mătușa d-tale e foarte bună, dar grozav de cochetă.

MARIA, *privindu-l.* — Mărturisește-o .. eștĭ foarte supărat că aĭ fost lăsat singur...

BELSKY. — Iarăși?...

MARIA. — Inainte n'aveaĭ părerea asta despre mătușă-mea.

BELSKY. — Inainte!... De sigur!... Mĭ-aduc foarte bine aminte când v'am făcut cunoștința, era în cea d'ântâiŭ zi a carnavaluluĭ, te-am zărit pe un balcon la Corso, cu mătușa d-tale. N'am uitat ce simțĕmînt a făcut să nască în mine mătușa d-tale.

MARIA. — Da, și eŭ mĭ-aduc aminte, ĭ-aĭ svîrlit din stradă un buchet cu ajutorul uneĭ mașinĭ foarte iscusite .. Ea s'a speriat ântâiŭ, apoĭ a rîs, și a luat florile...

BELSKY. — Iți amintești de acel *gentleman*... o prăjină.. fiul unuĭ lord. Ședea lângă dînsa și mormâia de gelosie cu demnitate, pe nas... ca un cățel...

MARIA. — Mĭ-aduc aminte, mĭ-aduc aminte...

BELSKY. — Dar s'a isprăvit acum. Și totuși, nu sînt nicĭ treĭ lunĭ, de când s'a întîmplat aceasta... Dar deatuncĭ am înțeles că toate înșelătoriile cochetărieĭ femeeștĭ n'aŭ preț pe lângă farmecul curat al tinereții...

MARIA, *turburată.* — Ce vreĭ să zicĭ.

BELSKY, *turburat de asemenea.* — Eŭ?... nimic! (*După o pausă*)... Ce aĭ citit azĭ, Maria Petrovna?

MARIA. — Eŭ, am citit pe Schiller.

BELSKY. — Pot să Tĕ întreb ce operă din Schiller?

MARIA. — Ioana d'Arc.

BELSKY. — A, o dramă minunată. (*In parte*) Ce prost maĭ sînt! Doamne!... (*Se scoală și se îndreaptă spre fereastră*).

MARIA, *după o pausă.* — La ce te uiți, Alexis Nicolaevicĭ?

BELSKY. — Privesc cerul, stelele, marea... N'audĭ murmurul somnuros și regulat al valurilor, Maria Petrovna?! Oare liniștea asta, văzduhul acesta, această lună plină, această noapte dumnezeeascĭ nu-ți grăește nimic?

MARIA, *ridicându-se.* — Și d-tale, Alexis Nicolaevicĭ, oare ce-ți grăește?

BELSKY, (*turburat*). — Mie, îmĭ... spune multe lucrurĭ frumoase...

MARIA, (*zâmbind*). — Cam ce, de pildă?

BELSKY, (*în parte*). — In sfârșit, e de nesuferit!... Trebue să-ĭ par nătâng? Doamne, Doamne! Cum îmĭ bate inima.. Vreaŭ să-ĭ vorbesc.., să-ĭ spuiŭ... și nu pot.. Dacă măcar acum ceva mĭ-ar veni în ajutor, chiar în clipa asta.. (*Se aude afară un acord de ghitară*).

MARIA. — Dar ce-ĭ asta?

BELSKY (*îĭ întinde mâna, e mișcat*).—Nu știŭ... ascultă.. trebue să fie un improvisator! (*Improvisatorul cânta o serenadă. Maria și Belsky ascultă nemișcați; la sfârșitul primeĭ strofe, Belsky aleargă la fereastră și strigă: Bravo, bravo!*)

VOCEA CANTĂREȚULUĬ. — Qualche cosa per il musico, signore...

MARIA, (*apropiindu-se de Belsky*). — Aruncă-ĭ câțiva banĭ.

BELKSY. — Staĭ, că așa nu o să vadă. (*Scoate o monetă, o învelește într'o bucată de hârtie, o aprinde la lumînare și o svêrle pe fereastră*).

VOCEA CÂNTĂREȚULUĬ. — Grazie, grazie. (*Cântă strofa a doua. Maria și Belsky rămân la fereastră și-l ascultă. Când sfârșește, Belsky strigă: Bravo! și-ĭ aruncă încă o monedă... Maria vrea să plece, dar el îĭ apucă mâna*).

BELSKY. — Așteaptă, Maria Petrovna! Pân'acum am plătit pe meșteșugar, acum vreaŭ să resplătesc pe artist. (*Iea o lumînare de pe masă*)... Apropie-te, vreaŭ să te luminez! (*Maria se opune încetișor, dar în sfârșit se învoește și se apropie de fereastră*).

VOCEA CÂNTĂREȚULUĬ. — Ah! che bella ragazza!

MARIA (*se depărtează de fereastră inroșindu-se*) — Ce aĭ făcut?

BELSKY, (*pune lumînarea pe masă*). — Nu, nu maĭ pot să tac; acest cântec neașteptat, acest dulce glas italienesc... în clipa în care inima mi se deschide.. nu, nuĭ nu pot să maĭ tac...

MARIA, (*mișcată*). — Alexis Nicolaevicĭ!

BELSKY. — Știŭ că sînt nebun... o să aĭ necaz pe mine, dar nu maĭ pot să mĕ prefac... Mario, te iubesc, te iubesc cu înflăcărare...

MARIA, (*nu rĕspunde și-și pleacă ochiĭ*).

BELSKY. — Da, te iubesc... De mult poate aĭ băgat-o de seamă... și acum de nu vreĭ să-mĭ fiĭ soție, nu-mĭ rĕmâne de cât un singur lucru de făcut: să plec cât de repede, pentru a fugi cât de departe.., Văd că prin grăbirea mea, poate mĭ-am stricat fericirea... dar nu-ĭ vina mea... e vina cântărețuluĭ! (*Se uită la Maria*) Mario, rĕspunde-mĭ, spune-mĭ de trebue să rĕmân... De trebue să mĕ supĕr pe cântărețul acesta saŭ de trebue să-l binecuvintez în toată viața mea !.

MARIA. — Te asigur... nu știŭ...

BELSKY. — Oh, spune-mĭ, spune-mĭ!

MARIA. — Imĭ pare... că e greŭ să te superĭ împotriva acestuĭ cântăreț...

BELSKY (*apucându-ĭ mâna*). — E oare cu putință? Doamne! Pot oare...

MARIA. — Dar eŭ... dar ce va zice mătușica?

BELSKY. — Ce va zice mătușa d-tale?... Iși va da consimțĕmîntul. Iat-o că vine... Veĭ vedea, sînt sigur că va aproba...

MARIA. — Domnule Belsky, ce facĭ?

BELSKY. — Nimic, nimic... aĭ să vedĭ... (*Maria se încercă să-l reție. D-na Eletky și Avacov intră din grădină*)

SCENA XII

ACEIAȘI, D-na ELEȚKY, AVACOV

AVACOV. — Și pentru ce te grăbești așa, să te întorcĭ, Nadejda Pavlovna?

D-NA ELEȚKY. — Dar e timpul să vedem ce fac acolo amîndoĭ..

BELSKY (*alergând înaintea d-neĭ Eleţky*). — Doamnă!

D-NA ELEȚKY (*cu rĕceală*). — Dar ce aĭ, m'aĭ speriat. (*Avacov privește cu mirare la Belsky*).

BELSKY. — Sînt foarte mișcat, doamnă; dar n'o băga în seamă... Vedĭ, nu pot să maĭ rabd... eŭ... eŭ vin să vĕ cer....

AVACOV. — Doamne! Totul e perdut! (*Cade într'un fotoliŭ*).

BELSKY. — Pe nepoata d-tale în căsătorie... pe d-ra Maria.

D-NA ELEȚKY (*foarte mirată*). — Pe nepoată-mea în căsătorie?

AVACOV. — Cum?... Ce!... (*Se ridică repede de pe fotoliŭ*) Cerĭ mâna d-reĭ Maria?... Consimt... Consimt... și vĕ aprob... Copiĭ!... dați-mĭ mânele voastre... (*Apucă mâna Marieĭ și o unește cu mâna luĭ Belsky*). Vĕ binecuvintez, prietenĭ... să trăiți mulțĭ anĭ în pace și în belșug și să aveți cât se poate de mulțĭ copiĭ!...

D-NA ELEȚKY. — Dar, așteaptă, așteaptă... domnule Avacov, aĭ înebunit... Ce înseamnă toate astea... Eŭ nu înțeleg nimic... D-ta, Domnule Belsky... d-ta îmĭ cerĭ mâna Marieĭ?... Dum-nea-ta!...

BELSKY. — Eŭ!

D-NA ELEȚKY. — Și ea.

BELSKY. — Ea nu zice ba.

D-NA ELEȚKY. — Mario, tu nu spuĭ nimic?

AVACOV. — Dar ce vreĭ să spue, doamnă?... Credĭ d-ta că lucrurile aŭ ajuns pân'aci fără voia eĭ?

D-NA ELEȚKY. — In orĭ-ce cas, dacă toate s'aŭ făcut, greșala e a d-tale... (*Luĭ Belsky*). O mărturisesc că cererea d-tale mĕ surprinde, mult... e așa de neașteptată.. dar nu vreaŭ să mĕ opun la fericirea nepoateĭ mele, dacă d-ta poțĭ să o facĭ fericită.

BELSKY. — Atuncĭ, consimțĭ? (*Iĭ sărută mâna*).

AVACOV. — De sigur că consimte... Ura-a-a! D-ră Mario! Apropie-te și d-ta...

MARIA, (*apropiindu-se de d-na Eleţky*). — Dragă tușică!

D-NA ELEȚKY. — Bine, bine... (*îĭ dă prietenește peste obraz*)... eștĭ.. nepoata mea... (*Luĭ Avacov*). Și d-ta vedĭ, d-nule Avacov, cât de adevĕrate eraŭ închipuirile d-tale?...

AVACOV. — Eĭ, doamnă! nu țin de loc la închipuirile mele... pot să greșesc ca orĭ-ce muritor... nu rĕspund de cât de un lucru.. despre devotamentul meŭ absolut pentru d-ta.... devotament neschimbat, veșnic... Ah, doamnă! dacă noĭ...

D-NA ELEȚKY. — Dacă noĭ?

AVACOV. — Dacă după pilda acestor tinerĭ, noĭ?

D-NA ELEȚKY. — Acestor tinerĭ!... vorbește pentru d-ta, domnule Avacov, eŭ nu mĕ cred bĕtrînă.

AVACOV. — Mĕ înțelegĭ... doamnă... Și în sfârșit ne vom întoarce acasă.. și cum vom fi de fericiți!...

D-NA ELEȚKY.— Nu zic ba... dar maĭ întâiŭ, vom pleca la Paris?

AVACOV. — La Paris?... Dar Parisul e oare în drumul spre Rusia?

D-NA ELEȚKY. — Cum doreștĭ.... dar plecăm fără greș la Paris... Acolo se vor căsători tinerĭĭ...

AVACOV. — Să ne căsătorim cu toțiĭ... și apoĭ... acasă!

D-NA ELEȚKY. — Despre asta, vom maĭ vorbi... (*După o pausă*). Dar nu voĭŭ uita nicĭ odată seara asta din Sorrento.

BELSKY. — Nicĭ eŭ...

MARIA. — Nicĭ eŭ...

AVACOV. — Dar nimenĭ n'o s'o uite!

D-NA ELEȚKY. — Așteaptă domnule... vorbește pentru dumneata!

CORTINA CADE.

Trad. de S. CUJBĂ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIN VIAȚA

(SCHILLER)

Voios și 'mbătat de iluziĭ
S'avîntă 'n Oceanul lumesc
Un tînĕr, și valu-l alintă
Și zările par'că-ĭ zîmbesc.

Alăturĭ, tăcut și cuminte
Spre țĕrm lopătează grăbit
Pe-o barcă din multe scăpată,
Văslașul în val cărunțit.

C. HENI

PUTREGAIU

Plouă. Vîntul izbește picurile de ploaie, ca niște săgeți în geamurile ce rămân par'că sleite. Orașul e îmbrobodit într'un țol cenușiŭ de ceață. Mahalalele sînt pustiĭ. Unde și unde se maĭ zărește câte o lumină, dar și aceea piere degrabă. Lumina felinarelor, dacă se maĭ găsește câte unul, e galbenă și abia maĭ clipocește într'o țeavă neagră.

Cu toată vremea asta, coana Marghioala nu e acasă. S'a dus de pe la amează.— Unde? Nu-ĭ treaba noastră. S'o lăsăm să-și cate de treburĭ în tihnă; iar noĭ să pătrundem în casă. La lumina unuĭ curat sfeșnic de alamă ce arde pe masă, să vedem cine-ĭ înăuntru.

Doĭ tinerĭ.

Ea șade pe o laiță cu capul între mânĭ și suspină; el, pe un scăunaș la picioarele eĭ, își reazemă capul pe genunchĭ și pare adîncit în gândurĭ.

Stolurĭ negre de gândurĭ îĭ trec prin minte, căcĭ fruntea i se încrețește din ce în ce. De odată scoate un oftat adînc și zice:

N'aĭ grijă, Tițo, cât m'oiŭ maĭ putea eŭ urni!

Ea aruncă ochiĭ peste cap și-ĭ ațintește în tavan, par'că nicĭ nu l-ar fi audit. Ochiĭ eĭ frumoșĭ și marĭ sînt roșiĭ, genele par'că-ĭ tînjesc.

Un fior îĭ trecu prin corp, chipul i-se lumină de o dată și din ochiĭ eĭ, întunecoșĭ ca noaptea, zvîrli asupra luĭ douĕ sulurĭ de foc, apoĭ îĭ prinse capul între mânĭ, i-l sărută de nenumĕrate orĭ cu patimă nebună, zicînd:

Nicĭ odată! nicĭ odată! A ta voiŭ fi, măcar că vreaŭ să..... a ta! a ta!... și începu a plânge cu hohot sughițând.

El sări în sus, o luă în brațe, vru s'o liniștească, o desmerdă; dar degeaba, ea plângea într'una, plângea înăușit.

El nu putu răbda s'o vadă plângînd, o sărută o dată, de douĕ, de treĭ orĭ..... și luându și minteanul între umere ieși.

Trecuse câteva ceasurĭ după ce s'a dus Dumitru, Tița se maĭ liniști o leacă. Cu încetul își veni în fire și rezemându-și capul de pernă adormi.

Lumînarea aproape se trecuse; din mucul ce maĭ rămăsese maĭ țișnia încă câte-o rază moartă pe chipul eĭ cel îngeresc; apoĭ maĭ licări o leacă, sfîrîi și se stinse înecându-se în sĕŭ.

Codile eĭ cele bogate îĭ cădeaŭ alăturĭ. Peste chipul eĭ trecea când o roșeață ca fulgerul, când o gălbineală de mort; somnul îĭ era tulburat, se vedea că niște vise groaznice o frămîntaŭ: acum mișca buzele, acum întindea brațele ca pentru a se apăra; rĕsuflarea îĭ era repede și șuerătoare.

Dar nu se trezia, dormia adînc.

Ploaia încetă. Vîntul maĭ vîjia printre copaciĭ ceĭ primăvĕraticĭ; iar luna, deschidîndu-și o cale printre nouriĭ cenușiĭ, plutia palidă, melancolică...

De-alungul garduluĭ coaneĭ Marghioaleĭ lunecaŭ douĕ umbre. Se vede că cunoșteaŭ bine locul, căcĭ una, cea de dinainte, învĕlită în o cațaveică lungă descuiă ușa porțiĭ și intrară. Deschise ușa, trase un chibrit pe perete; se stinse. Maĭ trase unul, și acesta... Scoase o înjurătură scotocind prin buzunare; dar tovarășul eĭ aprinsese până atuncĭ un căpețel de lumînare. Intrară în odaie.

Tița tot dormia.

Insoțitorul eĭ, căcĭ era coana Marghioala și c'un necunoscut, când vĕdu fata dormind, nu-și maĭ putu opri spaima în care-l băgase chipul cel înfiorător de frumos al Tițiĭ și oftă.

— Ce zicĭ? întrebă bĕtrîna.

Drept rĕspuns el clipi odată din ochĭ, o privi lung și scoțînd douĕ hârtiĭ de câte o sută i-le vîrî în mână, zicînd: pe mâne seară. Să ne vedem sănătoșĭ și să facĭ ce te-am învĕțat.

— Bine, dar restul?

— Restul? A spus boerul că i-l va da fetiĭ.

— Numaĭ, cată să nu mĕ dea de sminteală; — dar ușa scârțîi sec, necunoscutul dispăruse.

Coana Marghioala, se trînti pe pat, așa cum era, strîngînd în mânele eĭ osoase cele douĕ hârtiĭ. Chipurĭ negre și întunecoase, schilodite și informe, strîmbându-se, îĭ treceaŭ pe dinainte. Ea holbă ochiĭ, se scutură, aprinse lumînarea ce avea în buzunar, deschise un dulăpior și puse un șip cu rachiŭ la gură. S'audia numaĭ gâlgâiturile rachiuluĭ pe gât și nu-l lăsă până ce nu-l deșertă.

Iĭ pierise toate de dinaintea ochilor, conștiința îĭ era închisă, astupată cu fumul rachiuluĭ!

Deschise lada, scoase din pălămidă un sul cu hârtiĭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Numĕră, eraŭ zece bucăţĭ. Le ţinu o leacă resfirate în mână, le privi, ochiĭ i se aprindeaŭ, le strînse repede trântind capacul lădiĭ.

La acest sgomot Tiţa tresări, holbă ochiĭ, privi împrejur bolborosind: apără-mĕ, fugĭ, săriţĭ...

Coana Marghioala o strigă tare. Ea să ridică, zicênd: of! ce vis am visat!

Dar când dădu cu ochiĭ de mă-sa, sări de pe pat, o înşfăcă de gât ţipând la dînsa: Ha! vreaĭ să mĕ vindĭ? Tu-mĭ eştĭ mamă? Ha!...

Degetele eĭ pline se înfipse în gâtul osos al babeĭ, care numaĭ se învineţĭa: toate i se stinse înaintea ochilor, un nod i se opri în gât.

Tiţa răcnĭa mereŭ la dînsa, apoĭ încetul cu încetul mânele i se muiară, casa părea că se învîrteşte cu dînsa, cătă odată în tavan şi căduu jos.

Fuse un atac de nervĭ.

Baba horcăi de câteva orĭ, căscă odată gura cât putu de mare ca să soarbă cât maĭ mult aer, oftă de câteva orĭ întrerupt şi cercă să se scoale. De abia se putu tîrî până la dulap, scoase un şip, îl puse la gură era deşert; scoase altul, îl sgâlţâi o leacă şi punêndu-l la gură bĕu. De ce bea, de ce par'că îĭ venea putere. Căduu pe pat ameţită câteva minute, apoĭ începu a bodogăni: audĭ? cât pe icĭ era să mĕ gâtue. Of! de abĭa maĭ rĕsuflu! Ucig'o toaca s'o ucigă, de aş scăpa maĭ curînd de dînsa.

Şi o ploae de înjurăturĭ şi de blesteme începu să curgă asupra feteĭ.

Ea şedea tot jos. Coana Marghioala se sculă, îĭ dădu câteva picioare, zicêndu-ĭ: haĭ, scoală! Nu te maĭ face!

Ea tresări, oftă şi ţinêndu-se de masă, se sculă, câdênd pe pat; atuncĭ mă-sa scoase un sipuşor din buzunar, turnă câteva picăturĭ într'o năframă şi i-o puse la nas. Nările i se dilatară, peste faţa eĭ galbenă, trecu un pic de roşaţă ca o suflare, apoĭ rĕmase aşa în nemişcare. Obosită şi ameţită de rachiŭ baba adormi.

Să facem cunoştinţă şi cu conul Costică. Mai întâiŭ, şi lucru principal e, că el este bogat; e proprietar, de vîrstă poate să fie de vre-o 50—60 anĭ. Dar la bărbat cine caută?

Fruntea îngustă, ochiĭ storşĭ, umeriĭ obrazuluĭ ieşiţĭ înainte, nasul ascuţit, pĕrul şi barba cănită, stors de putere şi fără vlagă. Iată conul Costică.

Şi ce vlagă poate să aibă cineva la vîrsta luĭ? Işĭ petrecuse tinereţele în cele maĭ marĭ mîrşăviĭ şi ticăloşiĭ. Se însurase cam de vre-o 40—45 anĭ, cu o fată de 18—20, dar săracă. O ofticase în câţiva anĭ prin viaţa luĭ desfrînată. După moartea eĭ începu aceleaşĭ ticăloşiĭ maĭ în răgaz. Aducea în nenorocire pe toate fetele pe carĭ le vedea frumoase. Puse ochiĭ şi pe Tiţa. Se înţelesese cu mă-sa şi ĭ-o vîndu.

Aşa făcuse baba şi cu fata cea maĭ mare, care s'a otrăvit de ruşine, aşa voia să facă şi cu Tiţa.

Boerul e nervos, neastîmpĕrat. La cel maĭ mic sgomot tresare, şi la fie-ce uruit de trăsură se uită pe fereastră. In sfîrşit trăsura soseşte. Gheorghe scoboară pe Tiţa adormită şi o duce în iatac.

Părul îĭ cădea în unde peste umeriĭ eĭ goĭ, albĭ, rotundĭ; faţa eĭ adormită părea ca a unuĭ Mesia restignit; ochiĭ eĭ marĭ eraŭ închişĭ şi ascunşĭ sub douê arcurĭ de sprîncene stufoase, numaĭ globiĭ ochilor se maĭ zbuciumaŭ.

Aşa o îmbrăcase coana Marghioala, ştia ea cum să gătească o fată pentru o ast-fel de petrecere.

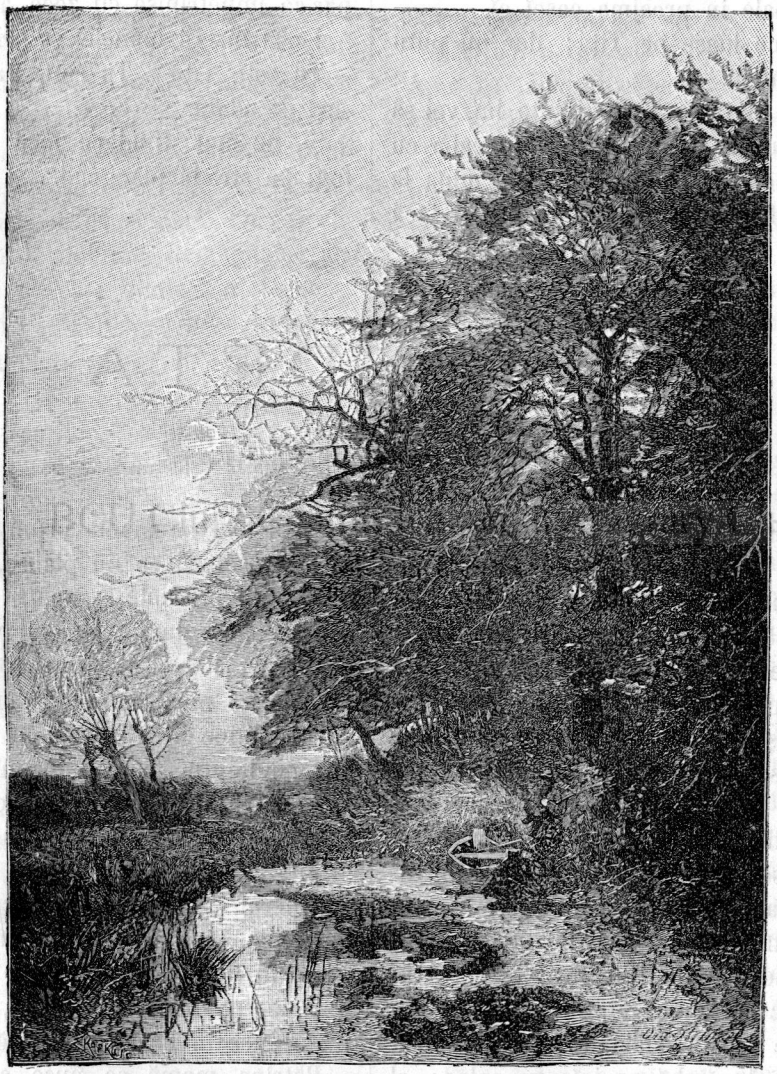

IN LUNCĂ

Fata tresări, se sculă, sări de pe pat ţipând. Alergă la uşă, dar era încuiată. Atuncĭ se opri în faţa luĭ şi, nebună de spaimă, vĕdênd realitatea, grozava realitate, se asvîrli asupra luĭ. El îĭ pândĭa mişcările şi înţelegêndu-ĭ gândul se dăduse la o parte; iar ea căduu pe patul cel moale. Bĕtrînul s'aruncă asupra eĭ, punêndu-ĭla nas o basma cu aceeaşĭ esenţă cu care o adormise şi mă-sa.

A doua-zi ea să îmbrăcă cu hainele ce i le aduse Gheorghe. Fără să ştie ce face, strînse in mână cele douĕ hârtiĭ de câte o sută şi porni pe stradă.

Era beată, amețită, nebună.

Norii ca niște uriași înveșmîntați în negru alergau pe cer; un vînt rece bătea despre miază-noapte.

Ea își strînse cataveica pe trup și porni înainte pe stradă, fără să știe unde ajunge.

Un ovreiŭ mirosi afacerea și o duse cu vorba pe o stradă dosnică într'o casă unde era mai multe nenorocite ca ea.

Vremea se limpedise de câteva zile.

Dumitru nu mai da pe la Tița de frica mă-sei, dar în toate nopțile dădea tîrcoale în preajma casei ei.

Vĕduse și el trăsura ce luase pe Tița; dar nu putu s'o oprească, era prea târziŭ.

Amărit, presimțind că în trăsură era iubita lui, voi să intre în casă. Baba încuiase ușa și el îzbi degeaba cu pumnul. Voia s'o rĕzbune, dar contra cui? O iubia la nebunie. Sbuciumat de felurite gânduri, voi să-și facă seama; dar îi trecu ceva prin minte când își puse fringhia în jurul gâtului: că poate va găsi-o.

Trecuse câteva luni de atuncia, pe Dumitru îl luase în armată.

Se duse iarna. se desprimăvĕrase din noŭ; Dumitru, luat de câțiva prieteni, apucă pe strade încoace și încolo. Intr'o stradă întîlni pe Tița. O cunoscu; dar numai era acea fată de odinioară. Era schimbată: slabă, galbină, istovită, cu ochiul înconjurat de un cearcăn vînăt. Și ea îl cunoscu; dar și el se schimbase mult: era slab, tînjitor, par'că îmbĕtrînise cu zece ani.

Își strînseră mânele, se priviră lung.

Tu ești, Tițo? Tu ești, Dumitre? rĕsunară două glasuri de odată.

Și, ne mai știind ce face, soldatul își luă chipiul și fugi pe stradă plângênd...

SPIRU S. HASNAȘ.

O VENDETĂ

DE

GUY DE MAUPASSANT

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vĕduva lui Paolo Saverini locuia singură cu fiul ei o mică casă sărăcăcioasă pe întăririle de la Bonifacio. Orașul, clădit pe o prelungire a munteluĭ, privește, pe deasupra strîmtoarei presărate cu stânci, coasta mai joasă a Sardiniei. La picioarele lui, în partea cea-l'altă, mărginindu-l aproape pe deplin, o tăietură a stânceĭ, semĕnând cu un coridor uriaș, îi slujește de port, aducênd până la cele d'ântâiŭ case, după o lungă intorsătură între două ziduri prăpăstioase, micile bărci ale pescarilor Italieni saŭ Sardini, și, la fie-care două sĕptĕmâni, vechiul vapor greoiŭ care face serviciŭ la Ajaccio.

Pe muntele alb, grămada de case face o pată și mai albă. Ele par ca niște cuiburi de păsĕri sĕlbatice, agățate de acea stâncă, stăpânind această trecătoare grozavă în care nu se avîntă de loc corăbiile. Vîntul obosește necontenit marea, obosește coasta goală, roasă de dînsul, acoperită cu câteva fire de iarbă pe ici, pe colea; el se pierde în strîmtoarea, ale căreĭ țĕrmuri le pustiește. Șirurile de spumă gălbie, agățate de vêrfurile negre ale nenumĕratelor stânci cari pătrund pretutindeni valurile, par niște fâșii de pânză înotând și palpitând la suprafața apei.

Casa vĕduvei Saverini, clădită chiar pe marginea stânceĭ, avea cele trei ferestre îndreptate spre acest orizont sĕlbatic și trist

Ea trăia acolo, singură, cu fiul ei Anton și cu cățeaua lor «Deșteapta», un dobitoc mare și slab, cu perii lungi și aspri, din neamul ciobănesc. Ea slujia tînĕruluĭ la vînătoare.

Intr'o seară, după o ceartă, Anton Saverini fu ucis mișelește, cu o lovitură de cuțit, de către Nicola Ravoati, care, chiar în noaptea aceea, plecă în Sardinia.

Când bĕtrîna mamă primi trupul fiului sĕŭ adus de niște trecători, ea nu plânse, dar rĕmase multă vreme nemișcată privindu-l; apoi, întindênd aspra-i mână d'asupra cadavrului, îi făgădui vendeta (rĕzbunarea). Ea nu primi ca cineva să rĕmână cu dînsa și se închise în casă lângă mort, împreună cu cățeaua, care urla mereŭ. Acel dobitoc urla mereŭ, în picioare la piciorul patului, cu capul întins spre stăpânul lui și cu coada între picioare. Nu se mișca de loc ca și mama, care, aplecată acum peste trup, cu ochii țintă, plângea, mută, cu lacrimi mari, privindu-l.

Tînĕrul, pe spate, îmbrăcat cu vesta lui de postav gros, găurită și sfișiată la piept, părea că doarme; dar era plin de sânge peste tot: pe cămașa sfișiată, pe vesta sa, pe pantaloni, pe față, pe mâni. Sângele îi se închiegase în barbă și pe pĕr.

Bĕtrîna mamă se puse să-i vorbească. La sgomotul glasului ei, cățeaua tăcu.

— Du-te, du-te, vei fi rĕsbunat, mititelul meŭ, fiul meŭ, micul meŭ copil. Dormi, dormi, vei fi rĕsbunat, mĕ audi? Mama ți-o făgădueşte! Și mama ta, o știi bine, își ține pururea cuvîntul.

Și încet, încet, ea se aplecă spre el, lipindu-și buzele ei reci de buzele mortului.

Atunci Deșteapta începu să geamă iar. Scotea niște vaiete monotone, sfișietoare, înspăimîntătoare.

Rĕmaseră la căpătîiul mortului, amîndouĕ, femeia și dobitocul, până dimineața.

Anton Saverini fu îngropat a doua zi, și în curînd nu mai vorbia nimeni despre dînsul în Bonifacio.

* * *

El nu lăsase nicĭ frate nicĭ verĭ de aproape. Nicĭ un om nu era care să urmărească vendeta. Numaĭ mama, singură, se gîndise la asta în ajun.

In partea cea-l'altă a strîmtoareĭ, ea vedea de dimineața pînă seara un punct alb pe coastă. Era un mic sat sardin, Longosardo, în care se adăpostiaŭ banditiĭ corsicanĭ, hărțuiții prea mult. Eĭ locuesc aproape singurĭ acel cătun, în fața coastelor patrieĭ lor, și așteaptă acolo clipa de întoarcere, clipa de reluare a meșteșuguluĭ. Ea știa, că în acel sat fugise Nicola Ravolati.

Singură, cât e ziua de mare, sta la fereastră și privia în jos, gândindu-se la rĕsbunare. Cum va îndeplini-o ea fără nimenea, infirmă, atât de aproape de moarte? Dar făgăduise, jurase pe cadavrul luĭ. Ea nu putea să uĭte, nu putea să aștepte. Ce să facă? Nu maĭ dormĭa noaptea, nu maĭ avea nicĭ odihnă, nicĭ liniște, ci căuta, încăpățînată. Cățeaua, la picĭoarele eĭ, moțăia, și, câte odată, ridicând capul, urla 'n depărtare. De când murise stăpînul eĭ, ea urla adesea ast-fel, ca și cum l'ar fi chemat, ca și cum sufletul eĭ de dobitoc, nemângăĭat, ar fi păstrat și el amintirea luĭ pe care nimic n'o șterge.

Insă, într'o noapte, când Deșteapta se puse să geamă din noŭ, mumeĭ iĭ veni d'odată în gând o idee de sĕlbatic crud și rĕsbunător. Ea o medită până dimineața; apoĭ sculată la revărsatul zorilor, se duse la biserică. Ea se rugă, îngenuchĭată pe pavagiŭ, abătută înaintea luĭ D-zeŭ, rugându-l să o ajute, să o sprijinească, să dea sĕrmanuluĭ eĭ trup bĕtrîn puterea care iĭ trebuĭa ca să-și rĕsbune fiul.

Apoĭ se întoarse acasă. Ea avea în curtea eĭ un butoiŭ vechiŭ, desfundat, în care curgea apa din streșinĭ; îl rĕsturnă, îl goli, îl fixă de pămînt cu pietre și cu parĭ; în urmă legă pe Deșteapta de acest coteț și ea intră în casă.

Acuma se plimba, fără odihnă, în odaĭa sa, cu ochiul țintit spre coasta Sardineĭ. Acolo era ucigașul.

Cățeaua urla ziua și noaptea. Bĕtrîna iĭ ducea dimineața apă într'o oală; dar altceva nimic: nicĭ supă, nicĭ pâne.

Ziua întreagă trecu. Deșteapta, slăbită, dormĭa. A doua zi, ea avea ochiĭ lucitorĭ, pĕrul sburlit și trăgea furioasă de lanțul eĭ.

Bĕtrîna nu iĭ dădu nicĭ acuma de mâncare. Dobitocul, devenit furios, lătra cu un glas răgușit. Și noaptea asta trecu.

Atuncĭ, a doua zi dimineața, mama Saverini se duse la un vecin să ceară împrumut douĕ legăturĭ de fin. Ea luă niște țoale vechĭ purtate altă dată de bărbatul eĭ și le umplu cu fin, pentru a închipui un trup omenesc.

Infigênd un baston în pămînt, în fața cotețuluĭ cățeleĭ, ea înodă d'asupra acel manechin, care părea că stă ast-fel drept. Apoĭ închipui capul prin ajutorul unuĭ pachet de rufe vechĭ.

Cățeaua, mirată, privea la acest om de paĭe și tăcea, deși muncită de cârceiĭ foameĭ.

Atuncĭ bĕtrîna se duse să cumpere la cârnățar o bucată mare de șuncă. Intoarsă acasă ea aprinse un foc de lemne în curtea eĭ, lângă coteț, și fripse șunca. Deșteapta, turbată de foame, sărĭa, spumega, cu ochiĭ țintă spre grătar, al căruĭ miros de carne friptă iĭ intra în pântece.

Apoĭ bĕtrîna făcu din acea carne fumegândă o cravată pentru omul de paĭe și ĭ-o legă de gât; apoĭ deslănțui cățeaua.

Cu o săritură uriașă, dobitocul atinse gâtlejul manechinuluĭ, și, cu labele pe umerĭ, se puse a-l sfîșia. Cădea cu o bucată din pradă în bot, apoĭ s'azvîrlea din noŭ, își infigea colțiĭ în sforĭ, sfîșia câteva bucățĭ de carne, cădea ĭar, și sărĭa ĭar asupra-ĭ, cu înverșunare. Ea sfîșiă obrazul cu mușcăturĭ grozave de dinți, și iĭ făcu bucățĭ gâtul întreg.

Bĕtrîna, nemișcată și mută, privĭa cu ochiĭ înflăcărațĭ Apoĭ își inlănțui cățeaua, o făcu să postească ĭar douĕ zile, și reîncepu acest cĭudat exercițiŭ.

In timp de 3 lunĭ, ea o obicĭnui la acest soiŭ de luptă, la acest prînz cucerit cu mușcăturĭ de colțĭ. Ea nu o maĭ punea acum în lanț, ci o asmuța cu un gest asupra manechinuluĭ.

Invățase a-l sfîșia a-l consuma, fără ca vr'o hrană să maĭ fie ascunsă în gîtlejul luĭ. Apoĭ iĭ dădea, ca rĕsplată, cârnatul fript de dînsa.

Cum zărĭa omul, Deșteapta se cutremura, apoĭ își întorcea ochiĭ către stăpână-sa, care iĭ striga: «Mușcă» cu un glas puternic, ridicând degetul.

* * *

Când socoti că a venit vremea rĕsbunăreĭ, mama Saverini se duse să se spovedească și să se împărtășească într'o Duminică dimineața, cu o ardoare aproape de extas; în urmă, îmbrăcând niște haine bărbătestĭ, semănând cu un sărac sdrențeros, ea se înțelese cu un pescar sardin, care o conduse, însoțită de cățeaua eĭ, în partea cea-l'altă a strîmtoareĭ.

Ea avea un cârnat mare într'un sac. Deșteapta postea de douĕ zile. Bĕtrîna făcea să miroasă mereŭ hrana și o atița.

Intrară în Longosardo. Corsicana schioapăta. Ea se duse la un brutar și întrebă unde șade Nicola Ravolati. El își reluase vechiul sĕŭ meșteșug de tîmplar. Lucra singur în fundul atelierului sĕŭ.

Bĕtrîna împinse ușa și strigă:

— Eĭ! Nicolae!

El se întoarse; atuncĭ, asmuțind cățeaua, ea strigă:

— Mușcă, mușcă!

Animalul, furios, se repedi și iĭ apucă gâtlejul. Omul întinse brațele, o strînse și se rostogoli pe pămînt. Câteva secunde el se învîrti, bătînd pămîntul cu picioarele; apoĭ rĕmase nemișcat, pe când cățeaua iĭ scormonia gâtul, pe care îl făcu bucățĭ.

Doĭ vecinĭ carĭ ședeaŭ la porțile lor, își amintesc foarte bine că aŭ vĕdut ieșind un bĕtrîn sărac cu un câne negru slab care mânca, mergênd, ceva bun pe care i-l da stăpânul sĕŭ.

Bĕtrîna se întoarse în seara aceea acasă și dormi bine în noaptea aceea.

Trad. de B. Marian

Copyright Central University Library Cluj

VENATOAREA DE FEARE MARI IN AFRICA

Vînătoarea de feare marĭ în regiunile neexplorate nu-ĭ atât de uşoară cum s'ar crede. Pe lângă pericole de care toată lumea şĭ dă socoteală, se maĭ adaogă anume greutăţĭ, dintre carĭ cea maĭ principală este, maĭ cu seamă în centrul Africeĭ, neputinţa de a avea cânĭ. In Africa nu pot să trăiască cânĭ. Causa care împiedică aclimaţiunea câneluĭ, care este «cel maĭ bun prietin al omuluĭ», precum şi cel maĭ bun ajutor al vînătoruluĭ, nu este climatul, ci înţepăturile uneĭ muştĭ otrăvitoare (tsétsé), care nu cruţă pe nicĭ una din animalele noastre domestice.

Orĭ-cine dar este redus la propriele sale mijloace de a găsi şi urmări *urma* fearelor, şi nu-ĭ mirosul (flair) care conduce pe vînător, ci diferitele semne, precum: urmele lăsate pe pămînt, pe arborĭ, prin tufe. Mergênd, trebue necontenit să te uiţĭ pe pămînt. Găseştĭ o urmă? Trebue să ştiĭ a o ceti. Cu ce vînat aĭ a face? Este oare a uneĭ pachiderme, a uneĭ feline saŭ a vre-uneĭ antilope? Care-ĭ mărimea şi vîrsta eĭ? Şi, după toată osteneala, te poţĭ aştepta la vr'un succes? E multă vreme, de când animalul a trecut? Mergea încet saŭ grăbindu-se, căuta el apă saŭ hrană, saŭ se plimba degeaba?

Urmele lăsate pe pămînt procură cele maĭ valoroase indiciĭ: la pas, la trap, la galop, punctul de sprijin variază după lungimea dêreĭ saŭ chiar după forma tălpeĭ Coloarea pămîntuluĭ, felul cum ierbele sînt turtite în trecerea animaluluĭ, frunzele de jumătate mâncate, ce i-aŭ căduţ mergênd, chĭar temperatura şi coloarea saŭ felul digestiuneĭ sale, a putoreĭ eĭ, sînt documentele de consultat, după cum se zice în arta vînătorească.

Ruperea crengilor din ţihle şi pădurĭ îţĭ arată grosimea şi 'nălţimea animaluluĭ, ast-fel că, avênd experienţă, ţi-l poţĭ închipui în totul, şi fără să-l fi văduţ, îl poţĭ descrie. E posibil cuiva de a-şĭ alege victima, când de exemplu, se găseşte pe malul uneĭ bălţĭ, frămîntat de picĭoarele numeroaselor feare ale deşertuluĭ, venite să bea apă. După ceasul când aŭ plecat, după mersul ce-l aveaŭ în acel moment, după direcţiunea ce aŭ apucat (dacă vîntul va duce spre fiare mirosul vînătoruluĭ, el nicĭ odată nu le va putea ajunge, căcĭ ele fug), animalul care se hotărăşte pentru a apuca un haţaş oare-care, nu-l părăseşte, întîmple-i-se orĭ şi ce, fie că-şĭ găseşte hrană, fie că este împuşcat, asta atîrnă după disposiţia sa.

Hotărindu-te pentru o urmă oare-care, nu trebue s'o părăseştĭ, cu toate că 'n multe locurĭ e întreruptă. In locurile mlăştinoase saŭ pietroase, trecerea feareĭ nu lasă urme. Adesea se 'ntîmplă să daĭ peste o urmă ce seamănă cu ceea ce urmăreştĭ, dar făcută de un alt animal din aceeaşĭ specie, şi care ar avea de resultat să te abată din calea cea adevărată o bucată de vreme.

In sfîrşit te apropiĭ de locul dorit. Diferite indiciĭ îţĭ arată că nu eştĭ departe. Câte odată descoperĭ fiarele, după suflarea lor, după vuetul ce face mâncând saŭ după ţipătul ce-l scoate; altă-dată descoperirile sînt datorite unor pasărĭ de exemplu: dacă-ĭ vorba de bivolĭ, de rinocerĭ, de mistreţĭ şi de elanĭ bătrînĭ. Aceste păsărĭ, cam negre la pene, cu unghiile tarĭ, cu pliscul ascuţit, cărora le plac foarte mult parasitele ce seamănă cu ixodiĭ cânilor, şi de care pielea groasă a citatelor patrupede este plină, aceste păsărĭ întovărăşesc pretutindenĭ bivoliĭ, rinoceriĭ etc.

«Cu ajutorul ghĭarelor lor, zice d-l Edouard Foà în «Marele sale vînătorĭ din Africa centrală», aceste păsărĭ «se agaţă de pielea animalelor, în toate posiţiunile, ase«mănându-se cĭocănitoarelor prinse de trunchĭul arbo«rilor. Ele nu sînt alungate de fiare, fiindcă le sînt fo«lositoare, curăţindu-le pielea de parasite. Nu rare-orĭ «vezĭ mergênd un elan saŭ un mistreţ, cu vre-o 20 «din aste paserĭ pe spinarea lor, agăţate de şoldurĭ saŭ «sburând pe deasupra capuluĭ lor printre crengile co«pacilor din prejur.

«In acest cas vederea acesteĭ varietăţĭ de cĭocănitoare, «saŭ auţirea ţipătuluĭ lor particular, este pentru vînă«tor un semn aproape sigur de presenţa uneĭa saŭ «alteĭa din animalele despre care e vorba. Aceste «ţipete aŭ inconvenientul de a înştiinţa însă şi pe ani«mal, dacă el n'a simţit apropierea vînătoruluĭ; bivolul «între altele, nu cam aude bine, şi adesea aceste pasărĭ «îl ajută ca să scape; de aceea şi bivolul se uĭtă necon«tenit la ele. De multe orĭ, la pândă, pe când vînatul «nu mĕ simţĭa, aceste pasărĭ zărindu-mĕ, în sborul lor «pe deasupra mea, prin ţipetele lor făcea pe bivol să fugă».

Se poate înţelege foarte lesne, disperarea vînătoruluĭ care vede scăpându-ĭ prada, în momentul când o ajunsese, după o urmărire de maĭ multe zile. Ce zic: de maĭ multe zile? D-l Edouard Foà, din istorisirile căruia am scos aceste cugetărĭ, spune, că el a umblat 17 zile în urmărirea uneĭ familiĭ de elefanţĭ, călcând în acest timp peste 200 leghe, câte odată pe o ploae torenţială, altă dată pe o căldură sfîşietoare, avênd câte o dată 3 saŭ 4 ceasurĭ, altă dată 10 ceasurĭ de întârziere în urmărirea aceluĭ cârd. Şi era cu neputinţă de a trage în

vînatul ce întîlnia în calea lui, căci pocnitul puștei care se aude foarte departe în aceste regiuni, ar fi făcut să grăbească mersul acelora pe care-i căuta și-ar fi mărit depărtarea lor.

Nu trebue să-ți închipui că fiarele-mari se reped la om și-l atacă fără a fi provocate. Leii într'adevăr sînt antropofagi, dar numai după ce au îmbătrînit și nu mai pot ataca gazelele, atunci, în adevăr, labele lor de dinapoi ne mai avînd mlădiere, dinții și ghiarele fiindu-le tocite, nu mai pot prinde prada lor obicinuită, așa că nu mai găsesc cu ce se hrăni. In aceste condițiuni, fiind constrînși de foame, vin de se ascund în apropierea unui sat, puindu-se la pândă pe malul vreunei ape curgătoare, unde vin femeele în zori de ziuă sau după asfințitul soarelui spre a-și lua apă. Cei pe cari-i întîlnești prin țihle sînt rare-ori periculoși.

«ca condamnatul la moarte, de ghilotină». D-l Foà a ucis 5, cari, toți aveau între piele și carne, în diferite părți ale corpului, cinci până la șease bucăți de fier d'al vînătorilor indigeni. S'a împușcat un elefant pe care, sau mai bine, în care s'au găsit 111 din aceste feluri de projectile. Să se creadă mai puțin decât se spune, — cu toate că istorisirea compatriotului nostru e foarte sinceră, — nu-i mai puțin adevărat că și elefanții au foarte bune resoane de a se păzi bine. Când merg în cârduri, au tot-d'a-una ca călăuză un veteran, dar lucru curios, călăuză nu e nici odată elefantul cel mai tare, cel mai îndrăsneț, nu, ci cel mai fricos. Ei aleg călăuză pe elefantul care are răni pe trup, adică pe unul care a pătimit din partea vînătorilor, deci e elefant pățit. Rănile și primejdiile din care a scăpat fac pe acest elefant grozav de fricos, și e deci foarte natural că el să

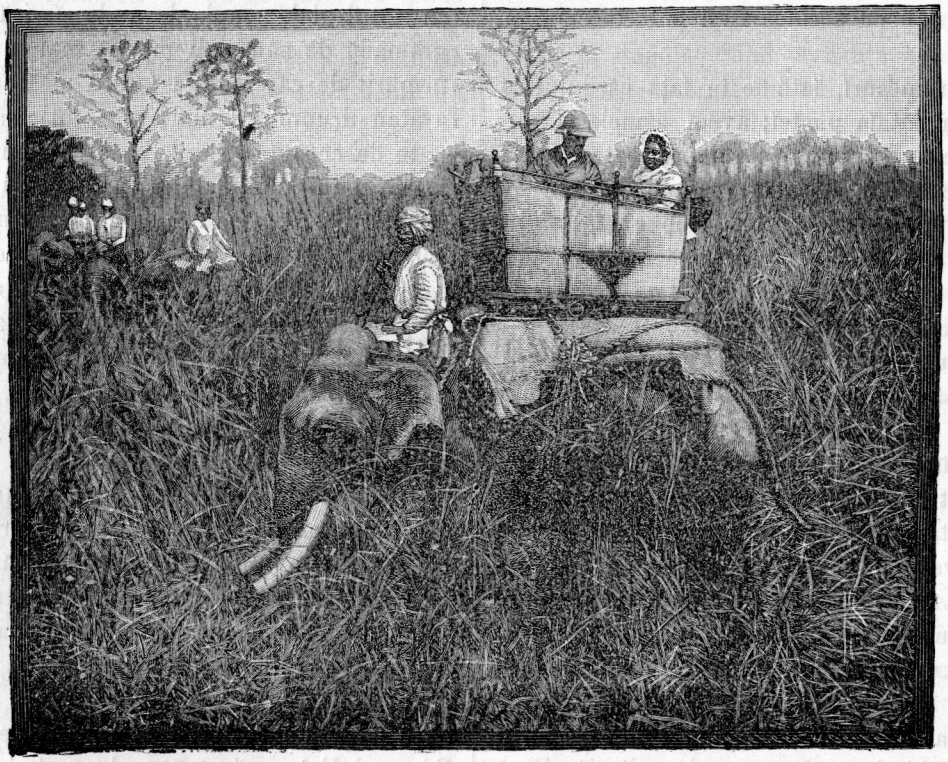

VÊNĂTOAREA CU ELEFANȚI

«In general, leul se îndepărtează dinaintea ta, cedân-«du-ți locul, supuindu-se chiar și el aceleei fricei instinc-«tive pe care o insuflă ființa omenească tuturor anima-«lelor sălbatice. Câte odată, chiar dacă se îndepărtează, «o face cu multă liniște. Leul câtă vreme îl vedi merge «cu pași măsurați, întorcându-se din când în când spre «a te privi fix și par'că spre a-ți zice: «Eu mă depărtez «pentru că vreau pace; dar nu uita că nu mă tem de «tine». Dar îndată ce nu mai vede pe vînător, sau din «momentul ce crede că nu-l mai vedi, leul își iuțește «mersul tot mai tare, la urmă o rupe la fugă și se «face nevăzut. Adesea depărtându-se scoate un fel de «zberăt surd, ca și cum ar înjura c'a fost silit să se «depărteze din locul său».

Elefantul nu-i mai viteaz; și are resoanele lui de a fi mai prudent. Gonit de vînătorii de fildeș, el se teme fie foarte prudent, iar cei-l'alți să se increadă în vigilența lui.

Rinocerul e singurul animal care atacă omul: s'ar putea zice că el nu-i poate suferi mirosul de om, așa că, din momentul ce i-a mirosit a om, se înfurie, se repede cu toată iuțeala, se înțelege cât îl ajută scurtele lui picioare, și atacă orbește. El aleargă după miros, și dă peste om. Dar n'ai decât «să te abați din calea lui», pentru a-l putea face să-ți piardă urma. Vîntul ce-l produce rinocerul în fugă împrăștie mirosul omului, ast-fel că ne mai ajungând la rinocer miros, animalul se oprește uimit și se reîntoarce.

Preocuparea constantă a vînătorului, când se află în apropierea prădei, e: să nu fie văzut, să nu fie auzit și mai ales să nu lase să ajungă mirosul său de om până la feare. El se ascunde după diferite vegetale mari;

înaintează fără a face se foşnească frunzele saŭ se fereşte de a călca pe cenuşa produsă de incendiile ce curăţă din timp în timp această ţară; să strecoară prin bălăriĭ încovăindu-se, părând a imita conturul obicĭnuiţilor musafirĭ aĭ pădurilor. Dar lucrul cel maĭ principal, maĭ esenţial, este să nu-l simtă mirosul cel grozav de fin al vînatuluĭ. Din toate simţurile fearelor, acesta-ĭ maĭ desvoltat.

In fie ce minut trebue să ştiĭ din cotro bate vîntul, decĭ aruncĭ pulvere cu piciorul, saŭ îţĭ scuturĭ scrumul din lulea, ca să veḑĭ în cotro o duce vîntul, saŭ scaperĭ cu amnarul şi te uiţĭ în ce direcţie se duc schinteile. Trebue să ocoleştĭ animalul aşa, ca vîntul să bată dinspre el spre tine. Vînătoriĭ indigenĭ când încunjură un elefant pentru a se apropia de el, iaŭ o mână de pulvere, şi în timpul cât fac încunjurul, lasă pulvere să le pice încetinel şi uitându-se mereŭ la dînsa până în momentul când îşĭ daŭ cu socoteală că pot înceta încunjurul.

Mulţămită acestor mĕsurĭ, ĭată-ne în faţa cârduluĭ ce urmărim. Sîntem în bătaĭa puşteĭ; avem armele şi muniţiunea ce ne trebue; sîntem, pe cât se poate, siguri de a chiti bine. Acum nu ne maĭ rĕmâne decât a ne alege victima, a hotărî punctul unde trebue să ţintim, precum şi de a ne pregăti o retragere, căcĭ, odată animalele fiind rănite, chiar acele care se tem grozav de om, de ordinar, se reîntorc cu mare furie contra luĭ.

Dacă aĭ a face cu elefanţĭ, îţĭ alegĭ din ceĭ cu dinţiĭ maĭ frumoşĭ. Vreĭ să-ţĭ procurĭ carne de afumat, distingĭ din cârd care este maĭ gras şi maĭ tînĕr, ca să aĭ o hrană tot atât de îmbelşugată pe cât de fragedă. Câteodată amatoriĭ sînt călăuziţĭ de alte consideraţiunĭ: eĭ îşĭ propun complectarea colecţiunilor lor din rĕmăşiţele celuĭ împuşcat, povestind vînătoarea luĭ ca rară şi dificilă. Toate acestea îţĭ răpesc din timp, nu trebue să te gândeştĭ mult, ci iute să te hotărĕştĭ.

Alegerea loculuĭ unde trebue să ţinteştĭ, cere foarte multă atenţiune şi ĭuţeală. Se înţelege că dacă ţiĭ să aĭ trofee, ar fi păcat sĕ stricĭ cele maĭ frumoase părţĭ ale animaluluĭ, zdrobindu-ĭ, de exemplu, dinţiĭ. Dacă vreĭ să te aprovisionezĭ cu hrană, trebue să te gândeştĭ la modul cum veĭ tăĭa cadavrul în bucăţĭ, operaţiune ce trebue făcută îndată după împuşcarea luĭ, spre a nu i se strica carnea. Dar, pentru a tăĭa un elefant e de trebuinţă un personal numeros. Un vînător care nu-ĭ întovărăşit de cât de douĕ saŭ de treĭ ajutoare, nu poate face alt-ceva de cât să sdrobească un picior al elefantuluĭ, ca elefantul să nu maĭ poată fugi, rĕmâind ca a doua zi când se vor aduna maĭ mulţĭ, să-l omoare de tot. Omorîndu-l din cea dîntâiŭ lovitură, ar trebui, pân'ar sosi oameniĭ, să-l păzeştĭ şi să-l aperĭ de hiene, de vulturĭ şi de feare, pe când dacă elefantul este viŭ şi numaĭ rănit, el îndepărtează vulturiĭ, hienele etc., prin ţipetele de durere şi sforţările luĭ disperate.

Hotărîrea regiuneĭ în care trebue sĕ tragĭ cu puşca atîrnă de o mulţime de consideraţiunĭ. Atingênd cutare punct din osul spinăreĭ saŭ al gâtuluĭ, la antilope, producĭ o moarte fulgerătoare. Dacă însă tragĭ aşa în cât antilopa e numaĭ rănită, ea devine furioasă şi orĭ se repede asupra vînătoruluĭ, orĭ fuge de el, căcĭ rana în loc să-l slăbească, îĭ întăreşte puterile.

Chiar adinioară vorbĭam de nemişcarea elefantuluĭ aĭ căruĭ picior este sdrobit. Antilopa însă şi în acest cas, o ĭa la fugă, cât poate de ĭute. E grozav, s'o veḑĭ fugind, cum mătură pămîntul cu sĕrmanu-ĭ picior ce atîrnă nesimţitor şi bate tufele. Aceste animale aŭ o putere vitală, extraordinară.

«Intr'o zi, zice d-l Foà, unul din glonţele mele atinse «pântecele uneĭ antilope; projectilul, plesnind, deschise «cu totul abdomenul, de unde ĭeşiră intestinele cu o «grămadă de sânge. Timp de maĭ multe ceasurĭ, n'am «urmărit de cât roşeaţa (adică picăturele de sânge, carĭ «arătaŭ drumul pe unde a trecut); apoĭ găsirăm, atîr«nate de crengĭ şi spinĭ, bucăţĭ de maţe sîngerate care «i s'aŭ smuls animaluluĭ în fuga sa. Oameniĭ meĭ le «strîngeaŭ treptat după cum înaintam, şi după ce le de«şertaŭ, le făceaŭ sul. Msiambiri zicea cu multă drep«tate că, dacă vom pierde animalul, cel puţin vom avea «o strachină cu maţe. Nenorocitul animal grozav tre«buĭa să sufere, dar nu pică, şi cu toate rănile luĭ, «fugea într'una, cu pântecele deşert, cu vinele stoarse, «şi abia a căḑut după treĭ ceasurĭ şi jumĕtate, de la ră«nirea luĭ».

O rană la inimă saŭ la plămânĭ nu-ĭ mortală pe loc; şi e în interesul vînătoruluĭ sĕ oprească animalul pe loc printr'o lovitură care-l împiedică de a fugi. E rĕŭ dacă nu-l uciḑĭ de odată, fiind-că atuncĭ trebue să începĭ o urmărire care ar putea fi foarte lungă şi periculoasă, riscând de a fi chiar atacat de el.

Se înţelege, după esplicaţiunile ce preced, marele interes ce presintă istorisirea unor ast-fel de expediţiunĭ. D-l Edouard Foà nu-ĭ vînător de profesiune, nicĭ chiar explorator, ci este un comerciant care profită, în timpul liber ce-ĭ lasă afacerile sale, spre a explora şi a vîna. In doĭ anĭ şi jumĕtate el a ucis ast-fel, — pentru perdere de timp, dacă putem a ne servi de astă expresiune,—300 bucăţĭ marĭ, din care 5 elefanţĭ, 2 rinocerĭ, 19 hipopotamĭ, 41 bivolĭ, 4 leĭ, 11 leopardĭ. Am putea decĭ a-l considera tot atât de experimentat ca mulţĭ vînătorĭ de profesiune, şi persoanele care se interesează de aventurĭ vînătoreştĭ vor găsi foarte cu greŭ un companion maĭ bun şi o călăuză maĭ iscusită.

(După *E. Manceau*). Trad de NEMROD.

BCU Iași / Central University Library Iași

Fata Impĕratuluĭ și Păunașul Codrilor

(DIN POVESTILE POPORULUI)

I

Era odată ca nicĭ odată, că de n'ar fi fost nu s'ar fi pomenit, și noĭ d-voastrĕ nu v'am fi povestit. Era odată un împĕrat și o împĕrătească ce aveaŭ o fată năsdrăvană, care în fie-care noapte rupea câte douĕ-spre-zece rînduri de haine și, ce făcea ce dregea, că se făcea nevĕdută din mijlocul tuturora și nu se întorcea până aproape de cântatul cocoșilor; iar a doua zi când se deșteptaŭ aĭ caseĭ, o găsĭaŭ dormind liniștită și hainele toate rupte micĭ fărîme. Cât s'a gândit și s'a frăsuit împĕratul să poată ști unde se duce și ce face fata lor, dar n'a putut afla în ruptul capuluĭ.

De la un restimp de vreme pusese împĕratul preț: fata de soție și jumĕtate de împĕrăție pentru cine va afla taina și, de se va încumeta în zadar, are să-ĭ stea capul unde-ĭ staŭ picioarele.

Așa aŭ trecut maĭ mulțĭ anĭ, în care vreme, fel de fel de craĭ și de feciorĭ de împĕrați aŭ alergat din toate părțile ca să-și cerce norocul, dar nu și-aŭ găsit de cât mormîntul, așa că împĕratul tot nu maĭ putea da de capĕt feteĭ luĭ.

Da de unde și până unde, s'a găsit un cioban, care de a puterea fi de rĕŭ copil, în fie-care seară tot sărĭa peste o groapă rugându-se luĭ Dumnezeŭ: «Una mie, Doamne, una ție», și de cumva îl întreba cineva că ce face, el spunea că se roagă luĭ Dumnezeŭ că să-ĭ dea pe fata împĕratuluĭ de nevastă. Care din cotro rîdea de el, dar ciobanul ținea druc înainte una și bună.

Intr'o zi, ce-ĭ veni ciobanuluĭ în minte, se duse la o vrăjitoare din fundul codrilor și-ĭ făgădui sufletul, numaĭ ca să-l ajute să ĭea pe fata împĕratuluĭ. Vrăjitoarea îĭ dete o chitiuță, pe care cum o punea în cap, nu-l maĭ vedea nimenĭ; apoĭ îĭ maĭ dete niște buruene zicêndu-ĭ: Na, ține-le în sîn și când fata împĕratuluĭ te-a păși și ți-a trimite somn greŭ, — cum nu se prinde nuca 'n perete, așa n'are să se prindă nimic de tine.

Ciobanul mulțumi vrăjitoareĭ și se luă și se duse de-adreptul la împĕratul, care-ĭ dădu cuvîntul cum că de-ĭ va păzi fata și va putea afla tainele, ĭ-o dă de soție cu jumătate de împărăție; iar de nu, ca prețul îndrăzneleĭ și a nevrednicieĭ, are să-ĭ taie capul. Ciobanul se prinse bucuros la toate și de cum intră, merse de se culcă pe pragul feteĭ împĕratuluĭ. Fata cum simți lumea liniștită și adormită, își luă cele douĕ-spre-zece rochiĭ și păși peste cioban zicêndu-ĭ: «Dormĭ, dormĭ, dormire-ar și pietrele de sub tine, că de mâne încolo somnul de vecĭ l-iĭ tot dormi», — și ca o păsĕrică sbură înainte.

Pe cioban vorba eĭ nu-l putuse adormi, ci se sculă tiptil; își puse chitia pe cap și se ținu pas cu pas în urma eĭ. Merse eĭ merse până ce dară într'o pădure de aramă, și un vînt bătea în frunzele ce cântaŭ într'un glas un viers jalnic de aramă ce s'auția tocmaĭ hăt de cine știe unde.

Mergênd așa prin pădure fata rupe o crenguță de și-o pune în cosiță; ciobanul și el rupe o crenguță și-o pune în gluguță; când crenguța a pîrîit fata împĕratuluĭ a tresărit, s'a oprit în loc și a zis: «Staĭ! Oare ce să fie? De atâția anĭ de când cutreer pădurea asta și nicĭ o suflare viețuitoare n'am pomenit, dar încă să s'atingă de crengile eĭ să le rupă.

Se uită, cată în toate părțile și de unde vĕdu că nu-ĭ nimene, ĭar porni înainte și ĭar merse, merse până ce intrară într'o pădure de argint; și un vînt bătea și legăna crengile de tremuraŭ frunzele ce sunaŭ una 'n alta, de se ridica din toată pădurea un glas tînguios, ce opria apele în calea lor să-l asculte.

Fata rupe o crenguță de o pune în cosiță; ciobanul rupe o crenguță de o pune în gluguță; dar iarășĭ, când creanga a pîrîit, fata a tresărit și pe loc s'a oprit; și iar s'a mirat că, de când trece pe acolo, una ca asta n'a auțit. S'a uitat în toate părțile și precum n'a vĕțut nimic, s'a pornit înainte și maĭ repede și maĭ înfricoșată, și iar a mers, a mers până ce a dat în pădurea de aur cu frunzele bătute în pietre scumpe de strălucĭaŭ cum strălucesc stelele pe cer; și de aicĭ fata a rupt o crenguță de a pus-o în cosiță; ciobanul a rupt și el o crenguță de a pus-o în gluguță. Fata din mers iar s'a oprit și s'a mirat și s'a sbuciumat și ca vîntul a purces înainte și nu s'a oprit de cât la palatul Păunașuluĭ codrilor, care de frumos ce era, pămîntul lumina. Păunașul o aștepta în poartă cu brațele deschise și a cuprins-o, a sărutat-o, a desmierdat-o și a întrebat-o: «Ce aĭ, sufletul meŭ, de tremurĭ ca varga?»

Atuncĭ fata a spus cum în tustrele pădurile îĭ s'a părut că cineva pare c'ar fi rupt câte o crenguță, cum nu vĕțuse pe nimenĭ, dar numaĭ o frică strașnică o cuprinsese. Păunașul o înbărbătă, dar și luĭ pare că îĭ dase cu un cuțit prin inimă și se bătea cu mintea socotind că, chiar dacă n'a fost nimenĭ, să nu fie cumva un semn rĕŭ; dar ca să-și uite gândurile vorbi cu fata, o sărută, o dezmierdă; se hîrjoni cu dînsa până ce îĭ rupse zece rochiĭ. Pe aproape de cântatul cocoșilor fata, porni să se ducă; și el se luă cu ea și o petrecu până ce o trecu prin tustrele pădurile și îĭ tot zicea: «Vedĭ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

sufletul meŭ, de cât glasul frumos și tînguios al codrilor, nimic altă nu s'aude». «Vĕd și eŭ,— îĭ spunea fata,— acum e liniște, dar a fost numaĭ de cât cineva.»

După ce o petrecu dincolo de codri, iar o sărută și-o întrebă: «Îțĭ maĭ este frică de acuma?»

Și din noŭ o îmbrățișă cu drag dându-ĭ de grijă și-spuse: «Cată să viĭ mâne seară și maĭ de vreme».

Și luându-și cu dulce rĕmas bun, se porni fie-care spre casă. Atuncĭ ciobanul ce se ținea de eĭ pas cu pas a vĕdut tot, și când Păunașul codrilor s'a întors îndărăt, el s'a luat după dînsul și din urmă cu paloșul ĭ-a șters capul de s'a audit în vĕzduh o șuierătură, un gemĕt; și o isbitură a rĕsunat când a căduț Păunașul codrilor a pămînt.

Ciobanul repede ca săgeata a pus capul în glugă și a fugit acasă; fata iar a stat loculuĭ că nu pricepea vuetele ce le audise, și să se întoarcă se temea; și cu inima tângă porni înainte și merse și merse până ce ajunse acasă; acolo găsi pe cioban tot unde îl lăsase, îl păși fără să-ĭ maĭ zică nimic și merse drept să se culce, dar frica așa îĭ turburase sufletul de-ĭ fugise somnul, în cât până la ziuă nicĭ genele nu-ĭ se lipise.

A doua zi des de dimineață împĕratul chiemă la el pe fată și pe cioban ca să vadă de-a făcut vre-o ispravă. Atuncĭ ciobanul prinse a povesti cum v'am povestit eŭ; și când ajunse pe la pădurea de aramă și spuse cum a rupt o crenguță, feteĭ i s'a strîns inima și-a strigat: «Minciunĭ spuĭ, ciobane!» El n'a băgat de seamă și a povestit maĭ departe, tot maĭ departe; și când zise c'a rupt o crenguță și din pădurea de argint, feteĭ i s'a strîns inima și maĭ cu putere a strigat: «Minciunĭ, minciunĭ, ciobane!»

Ciobanul s'a făcut că n'aude și a povestit înainte, tot înainte; și când a ajuns cum a rupt o crenguță din pădurea de aur, feteĭ i s'a părut că-ĭ înghiață tot sângele și a strigat: «Minciunĭ, minciunĭ, minciunĭ, ciobane!»

Ciobanul însă a povestit și maĭ departe și maĭ departe tot ce-a vĕdut și cum s'aŭ drăgostit, până ce-aŭ rupt zece rochiĭ, — și cum a petrecut Păunașul; iar când s'a întors îndărăt, cum i s'a luat pe urmă și i-a șters capul dintr'o șuerătură de paloș, «iar de nu credețĭ, poftim de vedețĭ!» și scoase din glugă cele treĭ crenguțe și capul Păunașuluĭ.

Fata împĕratuluĭ s'a repedit, a cuprins capul, l'a strîns cu foc la sîn, și când a strigat odată: «Iubitul meŭ Păunaș al codrilor, voinicul voinicilor!» a căduț jos la pămînt moartă ca toțĭ morțiĭ.

Împĕratul și împĕrăteasa aŭ sărit și aŭ cercat toate chipurile s'o trezească; dar, pace, că era moartă de vecĭ. Atuncĭ aŭ prins a se boci în glas mare și a-și smulge pĕrul de pe cap; în vreme ce supușiĭ împĕrățieĭ l'aŭ huiduit și l'aŭ alungat pe cioban la oile luĭ, și

«M'am suit într'un cireș
Și v'am spus-o fără greș.»

ELENA SEVASTOS-HĔTRAT.

Biblioteca Centrală University Library Cluj

LA ISVOR

(SCHILLER)

Lângă mal ședea un tînĕr
Impletind cununĭ de florĭ
Și privĭa cum sboară valul
In torentul spumător.
Ast-fel trec și-a mele zile
Ca o apă 'n sbor nebun
Și plătește tinerețea
Ca și crinii când apun!

Nu 'ntrebațĭ de ce mi-s umedĭ
Ochiĭ 'n floarea tristeĭ vieți,
Când tresaltă firea toată
Sub născênde frumuseți.
Mie, tainicele șoapte
Ce renasc în primăverĭ,
Imĭ deșteaptă numa 'n suflet
Jalea crudelor durerĭ...

Rece-mĭ pare veselia
Inverditelor câmpiĭ;
Una caut, ea-ĭ aproape
Și departe, pe veciĭ.
Largĭ se 'ntind a mele brațe
Spre imaginea-ĭ din vînt
Și ea sboară neatinsă
Și eŭ vaĭ! rămîn plângênd!..

O! coboară-te minune!
Lasă mîndrul tĕŭ castel,
Vino să-ți presor în poală
D'albe florĭ de ghioceĭ!
Codrul cântă 'n miĭ de glasurĭ
Clar isvoarele șoptesc,
Zidul cel maĭ strimpt încape
Douĕ inimĭ când iubesc!

C. XENI

EXILAREA, EXPULSAREA ŞI EXTRĂDAREA

Fie-care stat are dreptul să exileze, să expulseze şi să extradeze. Cestiunea exilăriĭ e simplă. Statul are dreptul să exileze pe fie-care supus al sĕŭ, dacă acesta lucrează contra ordiniĭ publice orĭ contra intereselor statuluĭ. Exilarea nu e de cât depărtarea din stat a elementelor stricătoare. Expulsarea e o cestiune maĭ complicată. Statul are dreptul să expulseze pe străiniĭ carĭ trăĭesc în ţară şi lucrează în mod duşmănos contra intereselor obşteştĭ. Dar fiind-că exilaţiĭ sînt fiiĭ statuluĭ, guvernul n'are să răspundă de cât numaĭ în faţa opiniuniĭ publice despre motivele exilăriĭ — expulsaţiĭ sînt însă supuşiĭ unuĭ stat străin, decĭ guvernul e dator să arate motivele expulsăriĭ, dacă statul străin cere acest lucru. Pe un Român, născut în România, decĭ cetăţean natural al statuluĭ român, îl poate exila guvernul, dacă

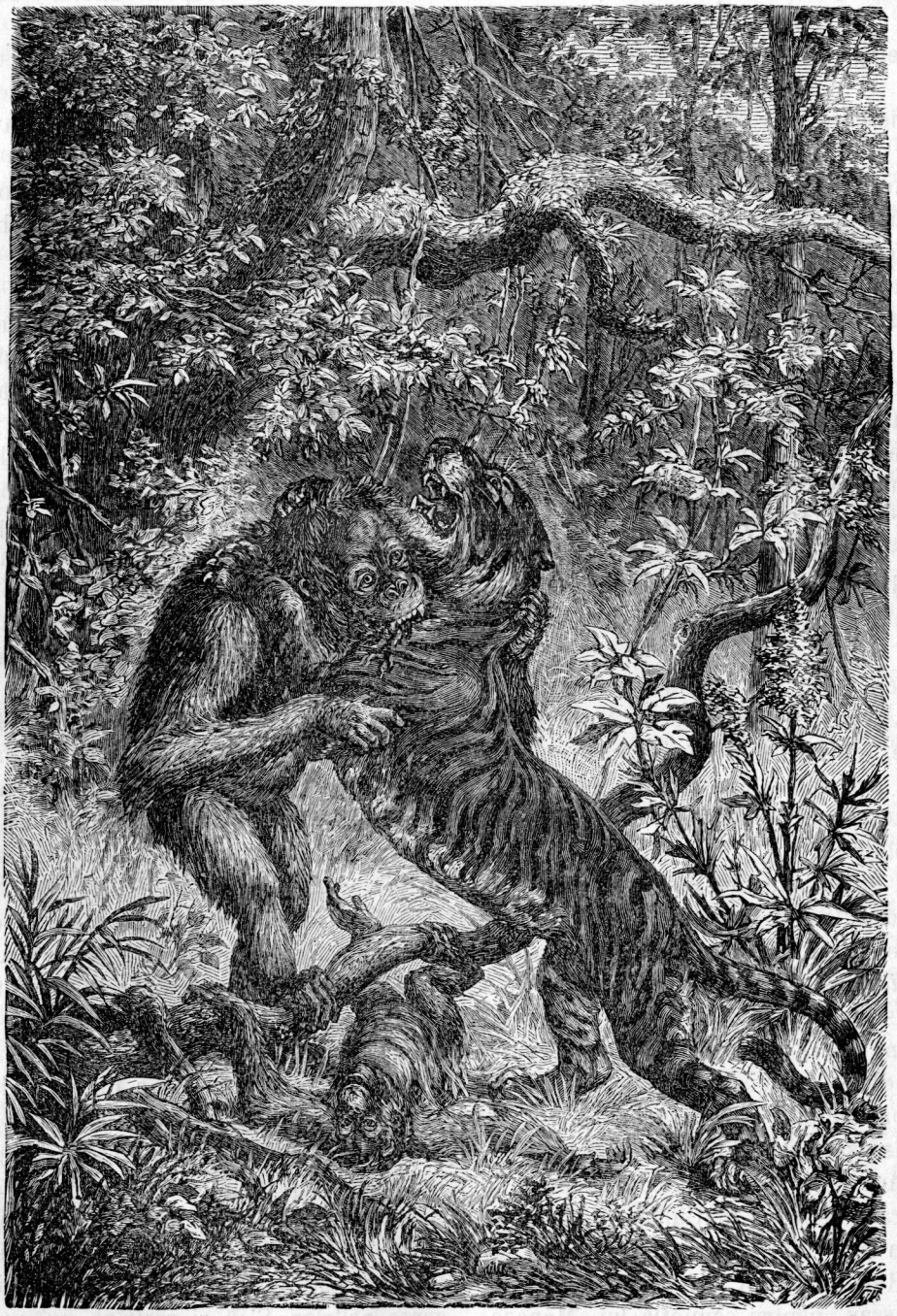

LUPTA INTRE ORANGUTAN ŞI TIGRU

află nevoe: guvernul e stăpân în casa luĭ şi lucrează ca un părinte cu fiiĭ sĕĭ. Dacă însă acest Român nu e născut în România, ci e supus al statuluĭ austriac, al celuĭ rusesc, orĭ al celuĭ turcesc, guvernul fără îndoială, are dreptul să-l expulseze dacă află de nevoe: însă are să

dea seamă despre motivele expulsăriĭ când numitele state străine îĭ vor cere seamă. Statele străine însă, cer seamă foarte rar și numaĭ în casurĭ unde văd o dușmănie pe față.

Cu totul complicată e însă cestiunea extrădăriĭ. Criminaliĭ, defraudatoriĭ banilor publicĭ, trădătoriĭ patrieĭ etc. caută refugiŭ în state străine. Natural e, că statul, în care s'aŭ refugiat, poate să-ĭ primească orĭ să-ĭ expulseze. In casul că i-a primit, statul străin poate cere statuluĭ ospitalier, extradarea acestor refugiațĭ. Acum e silit statul ospitalier să extradeze pe refugiațĭ orĭ nu?

Maĭ tot-d'a-una a fost obiceiul, că statele n'aŭ voit să extradeze pe refugiațĭ. Aceasta s'a făcut din treĭ cause:

1. Din gelosie. Fie-care stat are ambițiunea să fie absolut independent, și să nu cunoască dorințe și porunci străine. Maĭ ales porunci! Fie-care stat face ce vrea, în ceea ce se ține de gospodăria internă a statuluĭ; de aceea statul nu vrea să știe de dorința și de durerea altuĭ stat: tu cerĭ, eŭ nu vroiŭ! Tu stăpân, eŭ stăpân!

2. Din teamă. Dacă un stat, împlinește toate dorințele și cererile altuĭ stat, asta în politică nu însemnează politețe, ci frică și maĭ la urmă lașitate. Și tocmaĭ din causa, că nicĭ un stat nu voește să apară fricos, nic un stat nu împlinește cererile altuĭ stat, căcĭ alt-fel din cedare în cedare el ajunge slugă din stăpân.

3. Din cause de ordine etică. Sînt atâția oamenĭ carĭ ajung criminalĭ, omorîtorĭ, defraudatorĭ, din întîmplare, fără voia lor — saŭ le pare răŭ de cele făcute etc. E frumos, e moral, să aperĭ pe cel nefericit și să nu-l daĭ pe mâna dușmanilor seĭ!

Dar toate acestea complică rĕŭ cestiunea. Neînvoirea unuĭ stat să extradeze pe ceĭ ceruțĭ de alt stat, poate să aibă urmărĭ triste, să strice prietenia între aceste douĕ state. De aceea statele aŭ fost nevoite să încheie unele cu altele tratate reciproce basate pe anumite dispositiunĭ de drept politic.

Popoarele vechĭ, și chĭar cele maĭ nouĕ până pe timpul reformațiuniĭ, n'aŭ extradat nicĭ odată pe ceĭ refugiațĭ. Atât în vechime cât și în evul mediŭ, exista așa numitul *drept de asil*, care da refugiatuluĭ putința de a scăpa de dușmanĭ. Asilele eraŭ anumite localităţĭ, carĭ eraŭ privite ca pămînt liber, internațional și sfînt. Statele îșĭ creaŭ asile pentru refugiațĭ, tocmaĭ din causa ca să scape de responsabilitate față cu alt stat.

Insușĭ Moise hotărîse șase cetățĭ, în carĭ refugiațiĭ — maĭ ales omorîtoriĭ fără voie — nu puteaŭ să maĭ fie persecutațĭ. Aceste eraŭ: Kedesh în Galilea, Sichem pe dealul Efraim, Hebron pe dealul Iuda, apoĭ Bezer în pămîntul seminţieĭ luĭ Ruben, Ramot în Gilead, pentru seminția luĭ Gad și Bassan pentru seminția luĭ Manase. Ceĭ refugiațĭ în aceste orașe eraŭ supușĭ uneĭ judecățĭ a poporuluĭ: dacă să descoperia că eĭ aŭ omorît cu premeditare, eraŭ extradațĭ, alt-fel li se da asil pentru toată viața în oraș. Adevĕratul asil însă pentru toțĭ refugiațiĭ, orĭ ce crimă ar fi făcut eĭ, era altarul, cortul legiĭ, pe care eraŭ puse douĕ coarne marĭ de fier ca semne ale puteriĭ și ale mântuiriĭ. Dacă omorîtorul, saŭ peste tot vinovatul, era urmărit de dușmanĭ, el fugia în altar, și, dacă apuca să 'mbrățișeze unul dintre coarnele de fier, el era scăpat: nimenĭ nu-ĭ maĭ făcea nimic. Lucru de căpetenie era decĭ, să împedice pe un vinovat de-a ajunge la cortul legiĭ.

Greciĭ aveaŭ asile renumite: templele. Dintre aceste maĭ însemnate eraŭ: templul luĭ Apollo în Delos, al luĭ Poseidon în Tainaron, al luĭ Joe în Lykaios, al Dafneĭ în Antiochia și al Dianeĭ în Efes. Tot asile eraŭ și unele dumbrăvĭ sfinte. Dreptul asiluluĭ era maĭ sfînt de cât toate drepturile: dacă cineva ar fi îndrăsnit să calce acest drept, poporul întreg sărĭa și ucidea cu pietre pe acest călcător de drepturĭ. Templele eraŭ foarte marĭ și refugiațiĭ puteaŭ să trăiască toată viața lor în temple, maĭ ales că și pădurile de pe lângă temple eraŭ libere. Dar în casurĭ grave de tot, Greciĭ ocolĭaŭ legea, adică n'o călcaŭ direct, dar totușĭ îșĭ rĕsbunaŭ pe ceĭ refugiațĭ. Așa d. e. când regele Spartan Pausanias, acusat că ar fi stat în relațiunĭ cu Persia, a fugit în templul Ateneĭ, Spartaniĭ l'aŭ lăsat în templu, însă aŭ zidit ușile și ferestrele încăperiĭ unde era Pausanias așa că el a trebuit să moară de foame. Tot așa a pățit atenianul Kylon (la 612 a. Hr.).

La Romanĭ eraŭ de asemenea multe orașe-asile. Insușĭ Romul a zidit un asil pe Capitol, cu gândul să atragă refugiațĭ din țĕrile vecine și prin aceasta să-și mărească populațiunea. Pe timpul împăraților se înmulțiseră asilele atât de tare în cât ele făceaŭ, ca toată justiția în imperiŭ să fie numaĭ cu numele. Acest fapt— la care s'aŭ adăogat altele douĕ: purtarea scandaloasă a refugiaților și crearea de asile pe cale volnică prin orașe — aŭ hotărît pe împăratul Tiberiu să șteargă toate asilele, afară de douĕ. In schimb însă, a instituit alte asile: vulturul—steagul — armatelor și statuele împăraților. Dacă un refugiat apucă s'ajungă sub un steag al armateĭ orĭ apuca să îmbrățișeze statua unuĭ împĕrat în piață, era inviolabil.

Dreptul asiluluĭ s'a moștent și la creștinĭ. Constantin cel Mare a decretat de asile toate bisericile; Teodosiu II la a. 431 a mers maĭ departe, decretând de asil toate coridoarele, grădinele și casele carĭ eraŭ proprietate a bisericilor și al mânăstirilor. Sinodul din Toledo la 681 a mers și maĭ departe: a decretat de asile toate spitalele și orĭ-ce împrejurime a bisericiĭ până la depărtare de 30 pașĭ (d. e. în piață). Cu timpul, prin decretele împăraților, prin hotărîrile sinoadelor, prin dispositiunile papilor etc. libertatea asilelor a ajuns aproape periculoasă organisațiuniĭ statuluĭ, de aceea, în interesul dreptățiĭ, statele aŭ fost silite să ceară cu energie restrîngerea asilelor. S'aŭ și restrîns nu numaĭ asilele, ci și dreptul de asil, hoțiĭ de drumul-mare, ucigașiĭ, pungașiĭ de meserie, profanatoriĭ de biserici și falșificatoriĭ de monedă, nu maĭ sînt primițĭ în asile, iar poporul îșĭ luase angajamentul să-ĭ caute și să-ĭ extradeze.

După reformațiune, asilele și-aŭ perdut importanța, adică nu maĭ eraŭ respectate. Germania a fost cea din-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

tâiŭ care a hotărît prin legĭ anumite ștergerea tuturor asilelor.

Aŭ urmat apoĭ alte state. In Italia s'a păstrat însă dreptul de asil până în veacul nostru, iar în Spania, există și astăzĭ dreptul de asil bisericesc. Ca un rest al dreptuluĭ de asil, se pot privi încercările de a face din locuințele consulilor și ambasadorilor străinĭ asile: pe basa dreptuluĭ popoarelor, locuințele representanților străinĭ sînt inviolabile, și orĭ-care supus străin poate căuta refugiŭ la consulatele patrieĭ sale; dar aceasta e numaĭ o formă goală, căcĭ nicĭ un stat civilisat nu a luat obiceiul să facă din consulate adevĕrate asile.

Cum stăm astăzĭ, nu există nicĭ un drept internațional de extradare. Fie-care stat are alte obiceiurĭ în această privință: unele sînt foarte tolerante, altele sînt absolut intolerante cu refugiațiĭ. Statele însă, pentru pacea comună, fac tratate între ele și hotăresc cestiunile extradăriĭ. Aceste tratate sînt foarte deosebite între ele: statul, cu fie-care dintre statele străine face alt-fel de tratat, ba cu unele state nicĭ nu face tratat de loc. România are numaĭ cu douĕ-treĭ state tratat.

Asupra unuĭ singur lucru sînt toate statele de acord: toate primesc pe refugiațiĭ religioșĭ, adică pe ceĭ ce sînt acusațĭ de eresie, de nesupunere la religiunea țăriĭ etc. Refugiațiĭ politicĭ află refugiu în toate statele Europeĭ, afară de Germania. Aceasta e singura țară care extradează fără milă. Chiar și Turcia e primitoare de refugiațĭ: la 1848 toțĭ revoluționariĭ ungurĭ fugiseră în Turcia Rusia e și ea intolerantă aproape ca Germenia, dar totuși ea primește refugiațĭ, maĭ ales din țările pe car Rusia le pismuește. Cele maĭ tolerante state sînt: Elveția, România, Belgia, Anglia și Statele-Unite din America de Nord.

Anglia are ca principiŭ: să nu extradeze nimĕnuĭ și nicĭ odată pe refugiațiĭ politicĭ. Ea nicĭ odată nu și-a călcat principiul. La 1849 fugise în Anglia revoluționarul maghiar, dictatorul Ludovic Kossuth, iar Anglia, în ciuda tuturor puterilor marĭ din Europa, n'a voit să extradeze pe Kossuth, nicĭ chiar când a fost amenințată că toată Europa are să înceapă rĕsboiŭ cu Anglia. Tot așa de statornică a fost ea și când primise pe rdvoluționarul italian Mazzini.

La princpiul Angliei țin și: Statele-Unite, Franța și Belgia, dar aceste state, din când în când își maĭ calcă principiul. Nu și-l calcă însă nicĭ odată Elveția, care nu extradează nicĭ odată pe refugiațiĭ politicĭ, dar ea are o excepțiune: primește pe orĭ carĭ refugiațĭ politicĭ, nicĭ odată însă nu pe revoluționarĭ anarhiștĭ și, pe ceĭ acusațĭ de trădare de patrie. Anglia însă îĭ primește pe toțĭ.

Crimele, pentru care se extradează refugiațiĭ, sînt maĭ în toate tratatele acestea: omor, atacare cu intențiune de omor, piraterie, punere de foc, jefuire, falsificare de monede, falsificare de acte publice, plastografie și deturnare de banĭ publicĭ. Curioase sînt aceste douĕ mĕsurĭ: nicĭ într'un cas supușiĭ unuĭ stat nu pot fi extradațĭ pe mâna autorităților statuluĭ străin, exemplu: un supus italian omoară pe cineva în Franța și apoĭ se refugiază în patria sa Italia: orĭ cât ar cere Franța de la Italia, extradarea ucigașuluĭ, Italia nu-l dă! — și-apoĭ: un stat are drept să aleagă între doĭ reclamanțĭ — exemplu: acelaș cetățean italian omoară pe cineva în Franța și apoĭ se refugiază în Spania. Acum, Franța reclamă pe refugiat; Spania însă nu-l dă, până când nu întreabă pe guvernul italian. Dacă Italia nu reclamă pe supusul sĕŭ, ca să-l pedepsească ea, Spania extradează pe ucigaș Francieĭ. Dacă însă Italia reclamă pe ucigaș, atuncĭ Spania poate alege între ceĭ doĭ reclamanțĭ: poate da pe ucigaș, orĭ pe mâna Italieĭ orĭ pe mâna Franțeĭ. De obiceiŭ însă îl extradează statuluĭ căruĭ aparține (în casul dat, Italieĭ, iar dela Italia nu-l maĭ poate reclama Franța, căcĭ o oprește dispositiunea pomenită maĭ sus).

De alt-fel, orĭ-ce extradare se efectuează numaĭ în urma uneĭ note diplomatice și numaĭ după aducerea tuturor motivelor de condamnare a refugiatuluĭ.

Tot de această natură este și cartelul ce se încheie între state în privința extrădăriĭ contrabandiștilor, și a celor fugițĭ de miliție, și maĭ ales cartelul schimbăriĭ și a rescumpĕrăriĭ prisonierilor în rĕsboiŭ. Pentru contrabandiștĭ există cartel între maĭ multe state europene; pentru desertorĭ și fugițĭ de miliție există un singur cartel în toată Europa: între Prusia și Austria. Acestea sînt singurele țărĭ carĭ își extrădează pe fugițiĭ de miție; în toate cele-l'alte state ale Europeĭ, fugițiĭ de miție sînt liberĭ. Schimbarea prisonierilor se făcea, până pe timpul revoluțiuneĭ francese, ast-fel: dușmaniĭ își schimbaŭ toțĭ oficeriĭ: unul pentru unul, general pentru general, colonel pentru colonel etc. Oficeriĭ carĭ întreceaŭ de o parte se schimbaŭ cu soldațĭ de rînd, de cealaltă parte (d. e. francesiĭ aŭ prins 8 generalĭ germanĭ, iar germaniĭ aŭ prins 11 generalĭ francesĭ: 8 generalĭ se schimbaŭ unul pentru unul, dar maĭ întreceaŭ 3, pentru acești treĭ francesiĭ trebuiaŭ să dea germanilor soldațĭ simpli) și anume: un general se rĕscumpăra cu 20 de soldațĭ simpli, un colonel cu 15, un maior cu 10, un căpitan cu 6, un locotenent cu 4 un sub-oficer cu 2 soldațĭ de rînd. Soldațiĭ carĭ maĭ întrec, se schimbă iarășĭ unul pentru unul, iar dacă de o parte tot maĭ întrec, aceștia se rĕscumpără cu banĭ.

FLORESCU.

MĂGARUL LUI FRA ROCCO

Fra Rocco iubĭa Muniga.

Muniga e un sat superb pe marginea laculuĭ Garde, în Italia, situat pe o colină verde.

Sătenii staŭ bine; de jur împrejur viile strălucesc în lumina soareluĭ; smochiniĭ frumoşĭ umbresc malurile rîuluĭ Bonacco. Ţĕranul este fericit şi nevestele şi fetele aŭ în degete inele de aur, brăţărĭ de aur pe braţe, cerceĭ scumpĭ în urechĭ şi salbe preţioase la gât, iar în pĕr le strălucesc diamante.

Contadinĭ şi contadine[1]) primiaŭ cu dragoste pe Fra Rocco, călugărul strîngător de elimosină din mănăstirea Desenzano. Şi când dînsul sosĭa pe drumul cel alb care se întinde ca o pânză lungă de-asupra laculuĭ cu apă albastră, şi îl auḑĭaŭ strigând măgaruluĭ sĕŭ încărcat de coşurĭ: «Andiamo, Calibano.... Andiamo, caro mio! (Haidem, Calibane, haĭ, scumpul meŭ!) satul era în veselie; copiiĭ alergaŭ înaintea luĭ ḑicêndu-ĭ: «Vino la noĭ să te odihneştĭ, bunule părinte; mama ţi-o face *aqua marena* [2])»

Şi bĕtrînul călugăr, pe care îl numiaŭ *padre* din iubire şi din respect, călĕtoria încet, după elemosină, se oprĭa pe la ţĕranĭ, le asculta mărturisirile, le da sfaturĭ, împărţĭa medaliĭ şi icoane.

Câte odată se amesteca şi în treburile prietinilor sĕĭ şi le făcea serviciĭ însemnate şi cu discreţiune.

Intr'o dup'amiază călduroasă de Iulie, el îşĭ luă rĕmas bun de la signora Giuseppina Marconi, o ţĕrancă dintre cele maĭ avute şi maĭ miloasĕ din Muniga.

«Iţĭ mulţumese de miĭ de orĭ, bună femeie, zicea el, îţĭ mulţumesc de miĭ de orĭ!... M'aĭ încărcat de bunătăţĭ! Dacă am putea şi noĭ cândva să vĕ fim de folos...

— Aţĭ putea, padre! suspină Giuseppina.

— Aş fi fericit... prea fericit!.... dar cum?

— Veĭ vedea pe Maddalena astă-seară?...

— Maddalena, fiica luĭ Luigi Dardano?

— Da, padre... dacă aĭ afla ocasiunea de a-ĭ spune o vorbă pentru Domenico al nostru....

— Ah! asta-ĭ cam gingaş lucru.... de tot gingaş!

— O, padre! Am dori să însurăm pe Domenico, unicul nostru fiŭ... Dar el s'a jurat că nu ĭa altă fată decât pe Maddalena.

— Eĭ bine, de ce să n'o ĭea?.... Nu cumva l'a refusat fata?

— Nu, nu! Să refuse pe Domenico al nostru!... Ea nu refusă, dar nu primeşte; ea nu vrea să zică nicĭ *da* nicĭ *nu*. E o cochetă; joacă cu Domenico, cu Giambattisto, cu Antonio, cu Tomaso, cu Girolamo; primeşte florĭ şi panglice, ascultă serenadele.

— Şi se pune pe rîs?.. O ştiŭ eŭ, dar totuşĭ e o fată cinstită, da, tare cum se cade e Maddalena!

— Negreşit; dacă n'ar fi o *ragazza* cinstită, n'am cere-o pentru Domenico al nostru. A, padre, grăbeşte-te a o îndupleca!

— Am să 'ncerc, am să 'ncerc; am să mĕ gândesc la aceasta... Aĭ speranţă, bună femeie!«

Şi Fra Rocco, trăgênd pe Calibano de frîŭ, urcă spre mahalaua viilor.

Mergênd auḑĭa sunete de ciocane pe buţĭ. Anul era bun, şi strugurii eraŭ copţĭ.

Călugărul ajunsĕ pe podereiŭ; aci se opri înaintea uneĭ case înconjurată de viţă.

Maddalena şedea pe prag şi torcea, cântând încet o melodie de joc. Ea era de şeapte-spre-zece anĭ; faţa oacheşă, obrajiĭ rumenĭ, ochiĭ veselĭ, buzele cam groase şi roşiĭ ca cireşele. Era îmbrăcată simplu, cu toate că Giuseppina pretindea, că e cochetă: o haină vînătă, o broboadă de mătase legată la ceafă şi un şal subţire pe umerĭ: toaleta uneĭ florĭ de câmp!

— Tot veselă, tot veselă? zise Fra Rocco, apropiându-se de *giovinetta*.

— De ce nu, padre, de ce nu, rĕspunse Maddalena... timpul grijilor n'a sosit încă...

— Eŭ mĕ prind c'aĭ vrut să ziĭ.... timpul căsătorieĭ.

— *Cine ştie!* poate.... In tot casul eŭ nicĭ nu visez..

— Dar cu toate acestea...

— Padre, zise fata rîdênd, schimbând vorba, la ce se gândeşte acum măgarul d-tale! Mi se pare că-ĭ prea trist... Ui-te, mamă, nicĭ odată nu mi s'a părut aşa de posac ca acum!»

Şi întorcêndu-se pe prag, chiemă pe bunică-sa care moţăĭa pe un scăunaş, în tindă.

«Tacĭ nebunatico! strigă bĕtrîna, şi vino de caută ouĕle ce le-aĭ pus la o parte pentru părintele.

— Las'o să rîdă, zise Fra Rocco. Tocmaĭ vream să-ĭ spun pentru ce e trist astăzĭ sĕrmanul Calibano. E o poveste frumoasă... şi plină de învĕţătură.

— O, spune-o, spune-o!

«Noĭ am făcut astăzĭ, la orele nouĕ, eŭ şi Calibano, un drum lung; coşurile se umpleaŭ de legume, de fructe, de ouĕ, de peşte — căcĭ maĭ sînt încă oamenĭ cu suflet milos în această ţară, — într'o fabrică, pe drumul de la Lontano, îmĭ deteră chiar un pachet mare de chibriturĭ... Ce descoperire frumoasă!... Când îmĭ aduc aminte cât mĕ căsnĭam altă dată bătênd creminea cu amnarul

1) Ţĕranĭ şi ţĕrance.
2) Apă de cireşe sălbatice, fierte.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

și suflând în iască, până să aprind o schîntee de foc! Apoĭ îmĭ veni ideea ca să mulțumesc conteluĭ Ercole, unul dintre ceĭ maĭ generoșĭ binefăcătorĭ. Mĕ apropiasem de cincĭ-zecĭ de pașĭ de poarta castelului. Dar nu puteam intra în parc cu Calibano...

— Pentru-ce? întrebă Maddalena.

— Pentru-că... pentru-că... orĭ-cât de bine crescut ar fi Calibano, îșĭ permite pe cărările acoperite cu nisip ale parculuĭ, niște lucrurĭ... care supĕră vederea și mirosul doamneĭ contese.

— Noĭ sîntem maĭ iertătoare, zise Maddalena, rîzînd cu hohot.

— Da, da.... Lasă-mĕ să isprăvesc. Atuncĭ observ o rarişte între pădurea de lângă Lontano și între zidul parculuĭ. Aci iarba era mare, puțin îngălbinită de soare, dar așa-ĭ place luĭ Calibano: acolo mi-am dus măgarul. «*Aspetti un poco, figliuolo* (așteaptă puțin băĭete), i-am zis... Așteaptă copilul meŭ și paște cum ți-o plăcea; aci eștĭ în țara Chanaan!» Pe urmă m'am dus la castel. Pe drum îmĭ întorceam capul din când în când, ca să vĕd ce face Calibano. Dobitoc nătîng! El privĭa lăptucele și trifoiul, se mira de frăgeșimea lor și le mânca cu ochiĭ... dar cu gura nu le atingea. Nu știa de unde să înceapă; avea prea multe!.... De odată îl apucă nuș-ce bucurie nebună, începe a sbiera niște *i-a*-urĭ superbe și se tăvălește peste belșugul de bunătățĭ!... Coșurile se varsă, toate se amestecă prin iarbă și eŭ de giaba strigam, Calibano se tăvălește mereŭ, îmĭ strivește legumele, îmĭ sparge ouĕle, fructele, peștiĭ.. toate perdute!

— O, padre... padre... ce maĭ paparadă garnită!

— Rîde, rîde, mică fără inimă!.... Totușĭ cu mare greutate l'am sculat; dar spre pedeapsă l'am legat de poarta parculuĭ, i-am adresat o predică dojenitoare, care se isprăvia ast-fel: «Figliuolo, spre pocăință pentru greșala ta, veĭ ajuna astăzĭ până la sfințitul soareluĭ!»

— Și el ajună, poveretto?...

— Da, copila mea, și de aceea e trist...

— Dar, padre, zise fata, eŭ aș crede că ar trebui să fiĭ și d-ta trist, fiind-că ți-a stricat atâtea lucrurĭ bune, care era să le ducĭ la mănăstire.

— Negreșit, frumoasa mea; din norocire însă inimĭ îndurătoare s'aŭ grăbit a mĕ despăgubi.

— Și adevĕrat... coșurile d-tale sînt pline, ca și când nu s'ar fi întîmplat nimica.

— Signora Giuseppina mi le-a dăruit... casa eĭ este plină de veselie... Și, știĭ d-ta, când cineva e vesel, dă cu mâna plină. Aceasta va aduce noroc tinerilor soțĭ....

— Tinerilor soțĭ?... întrebă Maddalena, turburată...

— Eĭ! da, știĭ bine că Marconi însoară pe fiul lor Domenico!...

— A, Domenico se însoară? cu cine?

De astă-dată Maddalena se făcu galbină ca cĭara, douĕ mărgăritare străluciaŭ în ochiĭ eĭ și un sughiț de plâns i se urcă în gât.

«Se însoară, zise cu vioĭciune Fra Rocco, cu o fată tînĕră, care-l iubește și care chiar acuma mi-a mărturisit-o... cu Maddalena Dardano!...

— O, padre, padre, murmură Maddalena, stergêndu-șĭ lacrimile... Nu știam că lucrurile aŭ ajuns așa departe... Dar, fiind-că d-ta mi-aĭ spus... *aspetti un poco*... mĕ duc să-ți aduc treĭ duzine de ouĕ!»

(După *Delorme*) Tr. de Breb.

FEL DE FEL

(*Reproducerea interzisă fără învoirea editorului*)

VARIETĂȚI

Carimara. Intr'o insulă din marea sudică crește un arbore, un fel de bambus, care înlocuește complect materialul de foc la indigenĭ, căcĭ se aprinde la moment și arde tot așa de bine ca și un chibrit. Nimic maĭ simplu, de cât modul cum îșĭ aprind focul, locuitoriĭ insuleĭ, cu ajutorul acestuĭ lemn, numit Carimara. Eĭ caută o bucată din acest lemn ca trestia, îl despică de-a lungul în douĕ părțĭ și în mijlocul uneĭ bucățĭ fac o crăpătură. Cea-l'altă parte se taie în sfărghiĭ subțirĭ, și una din aceste sfărghiĭ sĕ introduce în crăpătura celeĭ dintâiŭ jumătățĭ. Aceasta să ține orizontal de-asupra uneĭ grămezĭ de surcele mărunte tăiate tot din carimara, iar sfarghia (banda) cea introdusă în crăpătură se pune repede în mișcare, întocmaĭ ca un ferĕstrăŭ. Surcelele se aprind la moment și focul e gata.

Dar până să descopere indigeniĭ, carĭ alt-fel nu staŭ pe o treaptă culturală prea înaltă, acest mijloc de a face focul,—nicĭ nu se gândeaŭ ca odinioară Prometeŭ, să fure focul din cer—și-or fi bătut multă vreme capul și și-or fi dat multă silință până să-l perfecționeze. Maĭ probabil, că întîmplarea joacă aci rolul de căpetenie.

Carimara înseamnă în limba lor, *Arborile scînteilor*.

Nu departe de acest arbore, cresc alțĭ arborĭ, carĭ staŭ într'o relațiune strînsă cu acesta. Eĭ se chiamă *dammara* despre care relatează naturalistul Rumplius. Acesta procură insulanilor lumînărĭ. Se ia, pentru pregătirea lumînărilor orĭ a faclelor, foaia unuĭ palmier, «sago» se sucește în formă cilindrică în spirală și se umple cu rășină de dammara. Când rășina să întărește facla este gata și se poate întrebuința. Ea arde cu o flacără uniformă și limpede. Foaia se consumă de-odată cu rășina, fără de a se preface în cărbune. Curățirea (mu-

cuirea) unei facle de acestea nu reclamă mai multă osteneală de cât lumînările noastre de spermanceţă. Şi nu numai material de foc şi lumină le dă natura, indigenilor, ci şi mucări (foarfece pentru lumînare). Acestea le fac insularii din nişte spini numiţi *niak*. Doi spini se înţepenesc în formă de foarfeci unul peste altul şi prin aceasta scopul este ajuns. In modul acesta natura s'a îngrijit pentru trebuinţa focului şi a luminatului locuitorilor din insulele mării sudice, prin aceea că carimara le dă focul, palmierul «sago» şi dammara luminatul şi niacul mucările.

Un mormînt preistoric. O descoperire care a făcut sensaţie, s'a făcut la Dymenion, lângă Volo, în Grecia. Să crede că mormîntul solitar cum e, aparţine timpurilor homerice. O mulţime de obiecte ce s'aŭ găsit într'însul, mai ales ornamente de femei, sînt în mare parte de aur, totuşi printre ele se află şi obiecte de chihlibar şi de un fel de răşină, care este necunoscută până astăzi. Aceste obiecte represintă mai ales flori şi frunze de arbori, şi sînt în privinţa execuţiunei lor artistice, foarte asemenea cu cele găsite în mormintele de la Mycenae. Unele nu sînt mai mari de cât un cap de ac cu gămălie şi cu toate acestea sînt foarte curat şi bine executate. Precum descoperirile de la Mycenae, aşa şi aceasta ne reaminteşte, prin caracterul lor, de un popor navigator. Printre obiectele de aur, se găsiră unele, care representaŭ: perle, scoici de purpură, etc. numărul obiectelor aflate se urcă la mai multe sute. Mai multe indicii arată că cadavrele îngropate în mormîntul dela Dymenion aŭ fost pe acel loc şi incinerate (arse).

O artistă în ajunare. Cetitorii noştri îşi vor fi aducând aminte poate, de renumitul dr. Tanner, care a ajunat 40 de zile. După dînsul arta de a ajuna s'a desvoltat într'un fel de sport, care câştigă mai mulţi adepţi. Abia isprăvise exploratorul african Sueci perioda sa de ajun, şi de odată iese la iveală un frances, care trăia în Anglia, cu numele Jacques, şi care promite că va întrece pe Sueci în arta postului. Dar postul acestora nu înseamnă nimica faţă de acela al unei fete, care a trăit în secolul al 16-lea, despre care ne povesteşte un contemporan cu numele Elia Molery.

Ea se numia Apollonia Schreyer. S'a născut într'un sat mic din Elveţia, numit Saltz. Educată şi nutrită ca toţi copiii, începu dînsa, cam la anul 1588, să aibă aşa de mare scârbă de mâncările calde, în cât 18 luni dearîndul nu putu gusta nici o mâncare caldă. Cu toate acestea, ea ajuta părinţilor săi în menaj. De la anul 1590, se desgustă şi de mâncările reci, precum şi de ori-ce băutură, ast-fel că nu mai gusta nici o mâncare, nici o băutură. Ea începu a slăbi, nu mai avea nici salivă, pulsul şi funcţiunile inimei se slăbiră şi tînăra fată abia mai putea să părăsească patul. Cătră sfîrşitul luneĭ luĭ Aprilie, anul 1602, aflară notabilii din Berna, despre acest post singular, şi fiind-că presupuneaŭ că este o înşelăciune la mijloc, chemară pe mama împreună cu fiică-sa în oraş, internară pe fată în spitalul «Insula» şi puseră lângă dînsa un păzitor, care să observe ca nu cumva să i să dea fetei mâncare. Dar nu s'a putut descoperi nici o urmă de înşelăciune. Apollonia nu cerea nici odată mâncare ori băutură; iar dacă îi oferiaŭ, le respingea cu scârbă de la sine, ca ori-ce doctorie.

După ce nu se putu constata nici o înşelătorie, autorităţile din Berna, deteră ordin, ca mama şi cu fica să se întoarcă acasă în satul lor. Elveţienii o considerară ca o minune a luĭ D-zeŭ, şi-i păstrară multă vreme amintirea. Acasă a mai trăit fata mult timp în acea stare». Nu se ştie când a murit şi care a fost causa morţii sale.

Mania ordinei. Artiştii mari s'aŭ distins în toate operele prin unele excentricităţi. Aşa Cherubinis se distinse în timpul său prin mania ordinii dusă până la exageraţiune. In timpul său era luat în rîs de lume pentru această manie. El tracta şi lucrurile cele mai neînsemnate după anumite regule sistematice, de la cari nu se abătea nici odată. Fie-care obiect al toaletei sale d. e. era numerotat, şi se servia de ele tot-d'a-una numai în ordinea arătată prin cifre. Chiar în ziua morţii sale dete el o probă nouă şi stranie despre mania sa. El ceru o batistă, o desfăcu, după ce i se aduse, căută la număr şi zise: «Nu este asta la rînd; d-ta îmi dai Nr. 8 şi n'am avut încă No. 7».

«Aşa este», răspunse persoana care i-o dete, «dar fiind-că pe No. 7 căduse o picătură de *eau de Cologne* şi ştiind că eşti contra mirosurilor tari, ţi-am dat No. 8».

«Ordinea însă trebue să se observe».

El ceru să i se aducă batista No. 7, se servi de dînsa cu o strîmbătură din nas, în care se exprima toată scârba, şi apoi zise:

«Find-că am întrebuinţat No. 7, poţi să-mi dai acum Numărul 8.

O pernă singulară. Când se născu Ludovic I, regele Bavariei, (a. 1786) în Strasburg, unde tatăl său, principele Max Iosef, era general frances, vechii grenadiri ai acestuia îşi arătară simţămîntul lor de devotament şi supunere către noul născut prin aceea că îşi raseră cu toţii barbele şi umplură din ele o pernă frumos brodată pentru micul principe. Micul cap al viitoruluĭ rege să odihnia pe barbele lor, dar nimeni nu putea şti dacă visurile cele dintâi ale luĭ eraŭ visuri resboinice.

Concurs. Intr'o cronică vechie din Regensburg se află scrisă o istorioară nostimă. In anul 1601, luna April — zice cronica — muri gâdele oraşuluĭ, şi la postul rămas vacant concurară trei strengari. Trei condamnaţi la moarte, îşi aşteptaŭ în închisoare ceasul fatal; la aceştia trebuiaŭ să-şi arăte ştiinţa fie-care din cei trei concurenţi. Cel care va mânui mai bine sabia, era să fie numit în funcţie. Cel dintâiŭ a făcut o linie, cu un tibişir roşu în jurul gâtuluĭ condamnatuluĭ, şi trăgând cu sabia, i-a tăiat capul, tocmai pe linia însemnată.

Al doilea a legat douĕ fire de aţă în jurul gâtuluĭ nefericituluĭ sĕŭ condamnat, aproape unul de altul de douĕ liniĭ şi sabia n'a atins nicĭ un fir, ci a tăiat drept în mijloc. Acuma vine rîndul la al treilea, un ştrengar de o statură uriaşă. Poporul credea că nu va fi în stare să producă o lovitură maĭ artistică de cât ceĭalalţĭ doĭ. Vocea concurentuluĭ rĕsună de-o dată: «Priviţĭ cu toţiĭ cum voiŭ tăia pe criminalul meŭ!» Toată lumea alergă acolo, să vadă, ce va face şi cum va face; dacă va desemna şi el un cerc pe gâtul condamnatuluĭ, orĭ îl va lega cu fire de aţă. Dintre toţĭ însă, ceĭ doĭ interesaţĭ în causă, staŭ maĭ aproape cu capetele aplecate asupra condamnatul ca să observe cum va fi lovit. Atuncĭ al treilea, în grabă, şi dintr'o singură lovitură, răteză capetele celor doĭ rivalĭ, împreună cu al condamnatuluĭ. Proba a fost strălucită. Dintre toţĭ treĭ concurenţiĭ a rămas el singur şi a fost numit gâde cu titlu difinitiv.

Nu ştim dacă cel ce a scris cronica aceasta, a fost martor ocular, orĭ numaĭ a scornit istorioara aceasta ca să tragă pe sfoară pe cetitorĭ.

DE-ALE CASEI

Sfat pentru grădinarĭ. — Este vr'un mijloc, prin care ne putem convinge, că grăunţele destinate pentru semănare şĭ-aŭ păstrat puterea lor de germinaţie?

— Da, şi anume: prin proba foculuĭ se poate cunoaşte dacă grăunţele şĭ-aŭ păstrat această putere: «Se pun câţĭva cărbunĭ aprinşĭ pe un vătraiŭ; se aşeadă fie-care grăunte, care se probează, încetinel pe cărbunĭ; sufli în cărbunĭ spre a le aţâta căldura şi urmăreşti din ochĭ cu atenţiune efectul arderiĭ. Dacă arderea se face încet şi nu scoate decât fum, grăunţele n'avea de cât un germine stricat Dacă, din contră, grăunţele sar şi se întorc pe foc, să fiĭ sigur că ele posed toate calităţile germinative.

Pentru seminţele maĭ marĭ, ca: ghinda, castanele etc. e de ajuns să le aruncĭ în foc, fără a le scăpa din vedere. Dacă germenele e bun, se va produce o pocnitură, îndată după aruncarea în foc. In cas contrar, se nimţele nu sînt bune.

ANECDOTE

Indărătnic:

Generalul (în inspecţie): «La care regiment?»
Soldatul (ovreiŭ): «Al doilea regiment de dorobanţĭ!»
Generalul: «Numele?»
Soldatul: «Iacobson!»
Generalul: «Compania?»
Soldatul: «Da!»
Generalul: «Compania??!»
Soldatul: «Da, compania, să trăiţĭ, d-le general!»
Generalul: «Te întreb, *com-pa-nia*, dobitocule?!»
Soldatul: «Sigur, *Iacobson & Compania*».

O artistă. Renumita cântăreaţă Malibran, era tot-d'a-una rece în prima scenă. Intrebată fiind despre motiv, rĕspunse:

«Publicul este ca un coş plin cu lumînărĭ stinse: dacă apropiem de-odată un foc mare de dînsele, se topesc; dacă însă le aprindem încetul cu încetul ele, daŭ o iluminaţie superbă. Eŭ aprind publicul meŭ încetul cu încetul.

Indirect. Credeam că eştĭ vegetarian! şi totuşĭ mănâncĭ carne de berbec?

— «Da, sînt vegetarian, dar vegetarian *indirect*; eŭ mănânc adică, numaĭ carne de animale, care se nutresc cu plante.

Un inspector şcolar, intrând în şcoala primară din X. rĕmâne împetrit lângă uşă, vĕdĕnd, că institutorul aplică o bătaie sdravănă unuĭ elev, cu bastonul. Maĭ mare i-a fost mirarea însă, vĕdĕnd, că de şi l'a observat şi l'a salutat, nu înceta cu bătaia. In cele din urmă inspectorul strigă mânios: «Ce înseamnă asta, D-le institutor? Nu ştiĭ că pedeapsa corporală este interdisă prin lege?» «Lasă-mĕ, D-le inspector», rĕspunse institutorul, croind mereŭ, la bastoane, «ştiŭ eŭ ce fac».

— «Dar pentru D-zeŭ, aĭ nebunit, dacă se bolnăveşte copilul, dacă reclamă la tată-so, şi te dă pe mâna justiţieĭ....?»

— «N'are să reclame, nicĭ la tată-so, nicĭ la mă-sa!» «Pentru ce nu? «Pentru că.... D-le inspector, pentru că eŭ sînt tatăl luĭ!»

O mângăere O vĕduvă, care plângea amar la mormîntul bărbatuluĭ sĕŭ, mort de curînd, în cele din urmă îşĭ şterse lacrimile şi zise:

«O mângăiare am totuşĭ, căcĭ acum ştiŭ cel puţinĭ unde petrece noaptea.

S'a înşelat. *Petrică* (*cătră mamă-sa*, care tunde pe *papa*).

«Mama, pot să iaŭ pletele de păr de la papa?»

Mama. «Da, Petrică, negreşit (cătră bărbatu-sĕŭ): Veḑĭ numaĭ, Paul, ce copil simţitor aĭ tu. In etatea aşa de fragedă vrea să păstreze o şuviţă de pĕr de la tine!»

Petrică «mersi mama, am să fac coadă caluluĭ meŭ!»

CUGETĂRI

Inşelăciuniĭ îĭ ajută întunerecul; adeveruluĭ lumina.

Euripide (Iphigenia in Tauris)

*

Cine ştie cânta şi rîde, îşĭ sperie singur norocul.

DIN INŢELEPCIUNEA POPOARELOR

Elevul şi profesorul (parabolă orientală). – Abdalla, omul cel maĭ învĕţat din timpul luĭ şi cel maĭ activ, zicea că ştiinţa îĭ vine din fântâna cea sfîntă din Meca, din care obicinuia a bea cu mare evlavie; un elev al

sĕŭ, crezênd că face maĭ cu minte de cât profesorul, lepădă cărțile și nu făcea alta, de cât bea mereŭ apă din fântâna sfintă: el vrea să se facă *învĕțat* și se făcu... *hidropic.*

Inteleptul și bogatul (parobolă orientală). — Un om care grămădise averĭ peste averĭ în dauna statuluĭ, zicea cătră un înțelept:

«Trebue mare putere sufletească, cred eŭ, pentru a despreţui bogăția».

— Te înșelĭ, rĕspunse înțeleptul, e de-ajuns să cauţĭ, *în ce mânĭ trece dînsa.*

Proverb italienesc:

Intr'o casă nu e pace,
Când găina cântă și cocoșul tace.

ILUSTRAȚIILE

Primul debut în bucătărie. Copiiĭ aŭ de micĭ instinctul maimuțărieĭ. Eĭ imitează pe oameniĭ marĭ în toate câte îĭ vĕd făcênd. Une-orĭ reușesc, de cele maĭ multe orĭ nu, și atuncĭ se fac ridiculĭ. Fetița representată în gravură, vrea să curăţe și dînsa cartofĭ ca și ţaţă-sa. Toată atenţiunea eĭ este concetrată la lucru. Ea curăţă maĭ bine decât ţaţa, dar nu atât de economic, căcĭ din întreg cartoful, nu rĕmâne de cât o bucată mică. Ţaţa îĭ zice să cureţe maĭ subţire — dar nu știŭ, cum să face, că cuţitul alunecă peste cartof și o ticleşte în deget. — Tot începutul este greŭ.

Kreusa. Este cunoscută cititorilor noștri fabula expediţiuneĭ argonautice.

Iason, fiul luĭ Eson, întovărășit de maĭ mulţĭ eroĭ, întreprinse această expediţiune în Colchis, pentru a câștiga lâna de aur, a berbeceluĭ, pe care aŭ călĕtorit Frixus și Hele. Cu ajutorul Medeiĭ, fica regeluĭ Eetes, din Colchis, Iason a învins toate probele la care a fost supus de cătră rege, și s'a întors cu lâna de aur și cu Medea,

Aceasta a tăiat pe drum în bucăţĭ pe fratele sĕŭ Absirt ca se împedece pe tatăl sĕŭ care-ĭ persecuta. Ajunșĭ în Tesalia, Iason să inamoră de Kreusa, fica regeluĭ Creon. Medea, care cunoștea toate secretele magieĭ, se încercă în zadar să împedice unirea luĭ Iason cu Kreusa. Ea îșĭ rĕsbună cumplit pe rivala sa; după ce sugrumă în fața eĭ pe toţĭ copiiĭ eĭ, îĭ dete o haină vrăjită, care îĭ consumă, în cele maĭ marĭ durerĭ, flacăra vieţiĭ, iar ea se sui într'un car tras de balaurĭ întraripaţĭ și plecă din Grecia. Ilustrația respresintă pe Kreusa, dându-șĭ sufletul între durerile cele maĭ cumplite. Iason în zadar aleargă în ajutorul eĭ: ea moare, iar el de desperare apucă lumea în cap și moare pe corabia argonauţilor, lovit de o grindă care i se prăbuși peste cap.

In luncă. Soarele se scoboară încet în zările depărtate, aurind cu razele sale vîrful arborilor. Frunzele și iarba se clatină ușor într'o suflare lină de zefir. Șoapte tainice se amestecă într'o simfonie dulce, lină... Mierlele se strĕcoară pe furiș pe sub crîng căutându-șĭ adăpost pentru noapte. Greeriĭ cântă trilurĭ monotone, secondaţĭ de cîrsteĭ. Inc'un ceas și totul intră în tăcere. Luna îșĭ arată fruntea roșie la orizont. Pe șosea în depărtare, s'aude scârţîitul unuĭ car cu povară întârziat. E o splendită seară de toamnă....

Vînătoarea cu elefanţĭ a se vedea articolele din N-riĭ trecuţĭ aĭ revisteĭ noastre: «Din istoria naturală» și «Vînătoarea de fieare marĭ», din numărul acesta.

Lupta între orangutang și tigru. Dintre animalele sĕlbatice de prin pădurile Asieĭ sudice și ale Africeĭ cele maĭ înspăimîntătoare, sînt fără 'ndoială tigriĭ, leiĭ și orangutaniĭ. Nu rare orĭ aceste fieare îșĭ dispută între sine existența și lupte sângeroase, care sĕ isprăvesc tot d'a-una cu moartea unuĭ dintre ceĭ doĭ combatanţĭ, saŭ chiar cu a amîndorora, se întîmplă pe fie-care zi și pe fie-care noapte. Urletele lor bagă groază în locuitoriĭ din sate și în cele-l'late animale ale pădurii. Ilustrația noastră represintă o luptă între orangutang și tigru.

Tigrul este învins de orangutang care, pe lângă sălbătăcie și forță, maĭ posedă și oare-care rutină, — un fel de artă în rĕsboiŭ.

GHICITORI

ENIGMĂ

Eŭ noaptea însoţesc și sînt zileĭ vrăjmaș;
Și-un corp de animal a fost al meŭ locaș,
Când soarele apune, atuncĭ e rîndul meŭ
Servesc pe muritorĭ, și-ĭ voiŭ servi mereŭ.
Am talie rotundă și alb e corpul meŭ
L'acelaș element, ce mĕ 'nsufleţește
Sînt victimă tăcută și 'ncet mĕ mistuește.
De aer o suflare mică mĕ jenează;
Iar o suflare mare, moartea mĭ causează.

V.

GHICITOARE ÎN TRIUNGHIU

Să se aranjeze în pătratele triunghiuluĭ literele A, A, A, A, A A, A, A, C, G, G, I, I, L, L, M, O, O, R, S, S, ast-fel in cât să iasă 6 nume, care citite atât orinzontal cât și vertical să fie tot acelea-șĭ,

C	A	L	A	J	S
A	R	A	G	O	
L	A	M	A		
A	G	A			
J	O				
J					

Oraș în Franța.

Naturalist.

Animal rumegător.

Titlu de onoare turcesc.

O persoană mitologică.

O consunantă.

Deslegarea ghicitorilor din No. 16

I. Șarada: Sena, tul, lut=*Senatul.*

II. Enigma: *Electricitatea.* Positivă și negativă Nu se cunoaște causa eĭ. Telegraful. Transmisiunea eĭ prin sîrme. Căusează moarte (trăsnetul). Telefon, telegraf și fonograf. Lumina electrică. Tunetul. Se întrebuintează în medicină. In America se execută ceĭ condamnaţĭ la moarte prin electricitate.

Tipografia GUTENBERG, Joseph Göbl, Strada Doamneĭ, 23. Bucurescĭ.